

1207Y_Az_Æyani_Yekun imtahan testinin sualları**Fənn : 1207Y Coğrafi ekologiyanın əsasları**

1 Oykologiya öyrənir:

- hündürlük qurşaqlarını
- insanın yayılmasını
- bitkilərin yayılmasını
- heyvanların yayılmasını
- təbii zonaların yayılmasını

2 Coğrafi ekologiya elmi haqqında bitkilər formalaşmışdır:

- VIII əsrdə
- XX əsrin ortalarında
- XVII əsrdə
- XIX əsrin axırında
- XXI əsrin başlanğıcında

3 Elm sahələrinin ekologiyalaşdırılması başlanmışdır:

- XV əsrdə
- XX əsrin axırlarında
- XXI əsrdə
- VII əsrdə
- XIX əsrdə

4 Yer xəritəsini və ölçülərini kəşf etmişdir:

- Herodot
- Eratosfen
- Ptolomey
- Strabon
- Aristotel

5 Antik dövrdəki yüksəlişlər hansı dənizin əlverişli şəraiti ilə əlaqədar idi?

- Egey
- Aralıq
- Xəzər
- Qara
- Aral

6 Adının Helisentrizm nəzəriyyəsinin kəşfi ilə bağlı olan alim:

- Aristotel
- Qaliley
- Kopernik
- Nyuton
- Platon

7 Biosfer haqqında təlimin yaradıcısı hesab olunur:

- N.Kopernik
- V.T.Vernadski
- D.Y.Mendeleyev
- İ.Nyuton
- Q.Qaliley

8 Elementlərin dövrü qanununun müəllifi :

- İ.Nyuton
- D.Y.Mendeleyev
- Q.Qaliley
- C.Layelin
- N.Kopernik

9 Coğrafi ekologiyanın əsasını yaratmışlar:

- C.Darvin və K.Marks
- V.V.Dokuçayev və A.İ.Voyekov
- A.E.Fersman və V.M.Qalşmidt
- N.Kopernik və Q.Qaliley
- K.Marks və F.Engels

10 Ətraf mühit haqqındakı elmlərin mexanizmi və arxitekturası adlanan elm:

- kimya
- coğrafi ekologiya
- riyaziyyat
- biologiya
- torpaqşünaslıq

11 Məskunlaşan əhalinin məcmusu haqqında biliklərdən bəhs edən elm hansıdır?

- Biologiya
- Oykologiya
- sosiologiya
- Urbanizasiya
- Ekologiya

12 Coğrafi ekologiya (coekologiya) neçə soyun birləşməsindən əmələ gəlmişdir?

- beş
- üç
- İki
- vahid sözdür
- Dörd

13 Monosentrizm sözünün mənası nədir?

- ali mərkəzli
- bir mərkəzli

- çox mərkəzli
- Mərkəzsiz
- iki mərkəzli

14 Polisentriзм sözünün mənası nədir?

- saysız mərkəz
- Çox mərkəzli
- bir mərkəzli
- mərkəzsiz
- saylı mərkəz

15 Coğrafi ekologiyanın əsas istioqamətini müəyyən edir:

- İqlim-torpaq-hava
- təbiət-əhali-təsərrüfat
- əhali-yerləşmə-fəaliyyət
- elm-təcrübə
- təsərrüfat sahələri

16 Ərazi birliklərinin əsas göstəriciləri hansıdır?

- ərazi-birlik-təsərrüfat
- yerli-regional-qlobal
- ərazi-istehsal kompleksləri
- ərazi-sahə-rayon
- regional birliklər

17 Qədim Şərqdə ətraf mühitlə bağlı sağlam həyat tərzini üçün zəruri olan amillərdən biridir:

- maddələr mübadiləsi
- əmək və istirahət rejiminin düzgün təşkili
- Atmosferin qorunması
- torpağın düzgün qiymətləndirilməsi
- enerjinin itməməsi

18 XVII-XVIII əsrlərdə istehsal sahələri üzrə yeni texnologiyalara əsaslanan dövlətlər hansılardır?

- Bolqarıstan,Almaniya,İtaliya
- İngiltərə,Fransa,Almaniya,Niderland
- Yaponiya,Çin,Vyetnam,Laos
- Argentina,Meksika, ABŞ,Kanada
- Rusiya,Polşa,Macarıstan

19 Təbiət dəyişikliklərinin bağlı olduğu hadisələri müəyyən edin:

- tarixi,ərazi,əmək vərdişi
- kosmik,planetar,kontinental
- təbii,vulkanik,oroqrafik
- hidroloji,meteoroloji
- ekvatorial,mülayim

20 Təbiətşünaslığın yaranması mərhələlərindən biri hesab olunur:

- Sosialist ölkələrində
- Antik ölkələrdə
- İnkişaf etmiş ölkələrdə
- İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə
- Kapitalist ölkələrində

21 Təbiətşünaslığın yaranmasının ikinci mərhələsi hansıdır?

- müxtəlif mərhələlər
- dini-fəlsəfi təlimlər dövrü
- riyazi-astronomik dövr
- Elmi tənəzzül dövrü
- progressiv inkişaf dövrü

22 Təbiətşünaslığın yaranmasının üçüncü dövrü necə adlanır?

- məişət-təsərrüfat dövrü
- mərhələ-mexaniki və metofiziki
- geofiziki, kimyəvi
- geoloji-mexaniki
- astrologiya-kimya

23 Q.Qalileyə görə təbiətin dərk edilməsinin başlanğıcı nədir?

- dinamika-mexanika
- müşahidə, təcrübə
- sistemli yanaşma
- təhlil, təsərrüfat
- analitik hesablaşma

24 Coğrafi-determinizm cərəyanı nəyə tədqiq edirdi?

- canlı və cansız aləmin sintezini
- təbiətlə insan arasındakı qarşılıqlı təsiri
- elm ilə təcrübənin vəhdətini
- əmək vərdişləri ilə istehsalı
- təbii şərait ilə təbii sərvətləri

25 Təkamül nəzəriyyəsi nə vaxt , kim tərəfindən yarandı?

- K.Berqman, 1848
- F.Lamark, 1744-1829
- Ç.Darvin, 1859-1870
- A.Humbolt, 1807-1835
- E.Hekkel, 1866

26 Yer in əmələ gəlməsi haqqında yeni ideyalar hansı dövrə təsadüf edir?

- XVIII əsrə
- XIX əsrə

- XVI əsrə
- XV-XVI əsrlərə
- XVII əsrə

27 XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq ekoloji biliklərin formalaşması nə ilə əlaqədar olmuşdur?

- İqlimin dəyişməsi ilə
- Sənayeləşmə və urbanizasiyanın yüksəlişi ilə
- Aqrar sahənin genişlənməsi ilə
- Təhsil və mədəniyyətin inkişafı ilə
- Elmi-texniki tərəqqi ilə

28 Ekologiyanın predmetinin daxilində hansı proses əsas yer tutur?

- ekoloji hadisələrin varlığı
- enerji və üzvi maddələrin transformasiyası
- materiyanın varlığı
- təkamüllün növləri
- ekoloji hadisələrin varlığı

29 Ekologiyanın əsas vəzifəsinə nə daxildir?

- ekologiya sahəsində araşdırmalar aparmaq
- enerji və materiyanın qarşılıqlı təsirinin açılması
- ekosistemlərin quruluşu
- ərazilərin mənimsənilməsi
- mühitin çirklənməsinin qarşısını almaq

30 XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq ekoloji biliklərin formalaşması nə ilə əlaqədar olmuşdur?

- İqlimin dəyişməsi ilə
- Sənayeləşmə və urbanizasiyanın yüksəlişi ilə
- Aqrar sahənin genişlənməsi ilə
- Təhsil və mədəniyyətin inkişafı ilə
- Elmi-texniki tərəqqi ilə

31 Ekologiyanın predmetinin daxilində hansı proses əsas yer tutur?

- ekoloji hadisələrin varlığı
- enerji və üzvi maddələrin transformasiyası
- materiyanın varlığı
- enerji və üzvi maddələrin transformasiyası
- təkamüllün növləri

32 Ekologiyanın əsas vəzifəsinə nə daxildir?

- ekologiya sahəsində araşdırmalar aparmaq
- enerji və materiyanın qarşılıqlı təsirinin açılması
- ekosistemlərin quruluşu
- ərazilərin mənimsənilməsi
- mühitin çirklənməsinin qarşısını almaq

33 Müasir dövrdə ekologiya qarşısında duran vəzifələrdən biridir?

- ekoloji sistemlərin mövcudluğu qanununu işləmək
- ekoloji sistemlərin dayanıqlığı nəzəriyyəsini işləmək
- ekoloji amillərin tətbiqi
- ekoloji qanunlara tabeçilik
- ekoloji anlamın araşdırılması

34 Ekologiyanın əsas məqsədi nədən ibarətdir?

- nəzarət sisteminin formalaşması
- ekoloji sistemin təbii mühitlə əlaqəsini aşkar etmək
- ekoloji təhlükəsizliyin təmini
- təbii və antropogen senozların möhkəmliyi
- biosferdə hadisələrə nəzarət

35 Ekologiya elmi hansı sahələrə bölünür ?

- elmi və təcrübi
- nəzəri və tətbiqi
- riyazi - metodoloji
- informatika, kibernetika
- kimyəvi və fiziki

36 Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?

- Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?
- Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?
- Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?
- Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?
- Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?

37 Ekologiyanın bütöv bir sistem kimi təşəkkül tapması hansı dövrə təsadüf edir?

- XXI əsrin əvvəlləri
- XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəli
- XVII əsrin sonu XVIII əsrin əvvəli
- XVI əsrin sonu
- XX əsrin sonu

38 Ekologiyanın inkişaf tarixi neçə mərhələyə bölünür?

- tarixi birdir
- 3 mərhələyə
- 5 mərhələyə
- 2 mərhələyə
- 6 mərhələyə

39 Ekologiyanın bir elm kimi formalaşması, təşəkkül tapması hansı mərhələyə aid edilir?

- 2 və 3 mərhələyə
- 1-ci mərhələyə

- 2-ci mərhələyə
- 3-cü mərhələyə
- 1 və 2 mərhələyə

40 Canlıların təbiətə vurduqları ziyan haqqında ilk dəfə kimlər məlumat vermişdir?

- T.Faberin və Q.Qlogerin
- J.Lamark və T.Maltus
- Aleksandr Humbolt
- Pallasın və Lipeyxin
- S.Kraşennikov

41 1798-ci ildə T.Maltus hansı konsepsiyanı yaratmışdır?

- biocoğrafiyanın meydana gəlməsini
- populyasiyanın eksponent tənliyini
- ekosistemin quruluşunu
- ətraf mühitə təsir amillərini
- canlı aləmin təbii qanunlarını

42 Tolerantlığın ekologiyasının tədqiqatlarının aparılması neçənci ildən başlanmışdır?

- 2000-ci ildən
- 1910-cu ildən
- 1868-ci ildən
- 1890-cı ildən
- 1925-ci ildən

43 İlk dəfə ekologiya elmini biologiyadan müstəqil bir sahə kimi ayıran və ona ekologiya adını verən kim olmuşdur?

- Q.Visotski
- Ernest Hekkel
- A.Veketov
- K.Rulye
- Q.Morozov

44 Ekoloji təsirlərin təsnifatında hansı qruplar ayrılır?

- sistematik və biotik
- abiotik və biotik
- fundamental və sadə
- populyativ və analogi
- dağıdıcı və toplayıcı

45 Oykologiya tarixi mənbələrdən məlum olduğundan nə ilə məşğul olmuşdur?

- insanın əmək vərdisləri
- insanın yayılması ilə
- insanın məşğuliyyəti ilə
- əhalinin milli tərkibi
- əhalinin miqrasiyası

46 Oykumenizm nə ilə məşğul olmuşdur?

- elmlərin vəhdəti ilə
- məskunlaşan əhalinin məcmusu ilə
- əhalinin fəaliyyəti ilə
- əhalinin milli və etnik tərkibi ilə
- insanların həyat təzi ilə

47 Geokologiya nın mənasını izah edin:

- elmlərin birliyidir
- yerin coğrafi məkan anlayışı ilə birləşdirilir
- Yer in müxtəlif hissələrini göstərir
- Yer səthinin quruluşudur
- geoloji dövrlərin təzahürüdür

48 Eramızdan əvvəl insanların ehtiyaclarını ödəyən əsas təsərrüfat sahələri hansıdır?

- məhsul mübadiləsi
- ovçuluq, balıqçılıq, heyvandarlıq
- hasilat sənayesi məhsulları
- toxuculuq məmulatları istehsalı
- müxtəlif sənaye sahələri

49 İnsanların məskunlaşmasının mühüm şərtlərini səciyyələndirin

- bol su ehtiyatının olması
- əlverişli iqlim, məhsuldar torpaq
- meşəsi zəngin olan ərazilər
- irqlərin seçilməsi
- dini mənsubiyyətlərin vacibliyi

50 Qədim Şər q fəlsəfəsində Zərdüştdə hansı biliklərin olduğu göstərilir?

- təbiətin varlığı
- təbiətlə insanlar arasında əlaqələrin
- insanın əmək fəaliyyətinin
- elmin vacibliyinin
- antropoloji və irqi fərqlərin

51 Yunan fəlsəfəsində Aristotel, Hippokrat, Pliney və b. Hansı ideyanın nümayəndələridirlər?

- lokal və regional gərginliklərin
- kosmosentrik ideyaların
- yerin quruluşu haqqında ideyanın
- mühitin çirklənməsi ideyasının
- daxili və xarici təsirlərin

52 Antik və ilkin feodal dövlətlərində ərazi əmək bölgüsülərindən istifadə edilməsi ilə əlaqədar hansı biliklər yaranmağa başladı?

- yer-göy haqqında

- ətraf mühit haqqında
- riyazi biliklər
- fəlsəfi biliklər
- elmi-nəzəri biliklər

53 Antik dövrdəki yüksəlişlər hansı dənizin əlverişli təbii şəraiti və ehtiyatları ilə əlaqədar idi?

- Şimal dənizi
- Aralıq dənizi
- Qara dəniz
- Oxot dənizi
- Kara dənizi

54 Təbii balansın pozulması nə ilə nəticələnir?

- elmin inkişafına səbəb olur
- ekoloji gərginliyi sürətləndirir
- istehsal münasibətlərini dəyişir
- əhali yerdəyişməsinə səbəb olur
- təsərrüfata müsbət təsir edir

55 Feodalizmin inkişafı dövründə ekoloji gərginliklərin yaranması hansı əsrə təsadüf edir?

- XIX əsrin əvvəllərinə
- XV-XVI
- X-XII
- XII-XIII
- XVII-XVIII

56 Qədim Şərqdə ətraf mühitlə bağlı həyat tərzini üçün zəruri olan amillərə aiddir:

- insan amili
- ətraf mühiti mühafizə
- istehsalın artırılması
- istehlak şeyləri istehsalı
- mühitin dəyərləndirilməsi

57 Təbii ehtiyatlardan intensiv istifadə və manufaktura sənayesinin inkişafı dövrü hansıdır?

- XIX-XX əsr
- XVII-XVIII əsr
- antik dövr
- feodalizm dövrü
- XV əsr

58 Təbiət dəyişmələri ilə yaranan hadisələr nə adlanır?

- bioloji hadisələr
- ekstremal hadisələr
- lokal hadisələr
- regional hadisələr
- tarixi hadisələr

59 Ekoloji proseslərin öyrənilməsində daha çox yer tutan elm hansıdır?

- tarix
- təbiətşünaslıq
- iqtisadiyyat
- coğrafiya
- fəlsəfə

60 Təbiətşünaslığın yaranmasında birinci mərhələdə antik ölkələri göstərin:

- Hindistan,Şri-Lanka,Çin
- Misir,Mesopotomiya, Çin
- Fransa,BƏƏ,Yaponiya
- B.Britaniya, Yaponiya
- Kanada,ABŞ

61 Təbiətşünaslığın yaranmasının ikinci dövrü necə adlanır?

- ekoloji
- dini-fəlsəfi
- coğrafi
- tarixi
- elmi-nəzəri

62 Təbiətşünaslıqda XVII əsrin əvvəllərindən başlayan üçüncü dövr necə adlanır?

- elmi-texniki tərəqqi
- mexaniki və metafiziki
- dini-fəlsəfi
- münasibətlər dövrü
- elmi-nəzəri

63 Təbiətlə-insan arasındakı qarşılıqlı təsiri tədqiq edən fəlsəfi cərəyanlardan biri belə adlanır:

- coğrafi yanaşma
- coğrafi determinizm
- bioloji varlıqlar
- elmi materializm
- vulqar materializm

64 Ekologiya elminin nəzəri və metodoloji əsaslarının zənginləşməsinə təsir edən nəzəriyyələrdən biridir:

- elmi araşdırmalar
- təkamül nəzəriyyəsi
- riyazi analiz
- qeyri-səlist nəzəriyyəsi
- məntiq nəzəriyyəsi

65 Mərkəzdanqaçma və cazibə qüvvəsinin yaranmasının səbəbi sayılır?

- planetlərin hərəkəti

- Yerin öz oxu ətrafında fırlanması
- Yerin Günəş ətrafında hərəkəti
- Ayın hərəkəti
- Günəşin hərəkəti

66 Mərkəzdənqaçma və cazibə qüvvəsi nəticəsində:

- Ayın hərəkəti baş verir.
- yer qüslərdən basıq olur
- Yer öz oxu ətrafında fırlanır
- Günəş yeri işıqlandırır
- yer Günəş ətrafında fırlanır

67 Yerin sutqalığ hərəkəti nəticəsində yaranır:

- hava axınları dəyişmir
- gündüz və gecə növbələşir.
- yağıntılar bərabər paylanır
- temperatur dəyişmir
- təzyiq və rütubət sabit qalır

68 Yerin öz oxu ətrafında hərəkəti səbəb olur:

- izatermlərin düzxətli olmasına
- hava və su kütlələrinin meyl etməsinə
- sunaminin baş verməsinə
- zəlzələlərin intensivləşməsinə
- təzyiq və temperaturun sabit qalmasına

69 Şimal və cənub yarımkürələrində çay suların sağ sahillərinin yumasının səbəbi hesab olunur:

- maqnit sahəsi
- ekzoren qüvvələr
- endogen qüvvələr
- günəşin təsviri
- korialis qüvvəsi

70 Günəş və yer arasındakı yer bərabərdir:

- 136 mln km
- 150 mln.km.
- 139 mln.km.
- 146 mln km.
- 168 mlnökm

71 Yerin Günəş ətrafındakı hərəkəti necə adlanır?

- ekzogen
- orbital
- endogen
- qravtsasiya
- vulkanik

72 İlin hansı ayında Yerın şimal qütbü Günəşə meilli olur?

- 3 oktyabrda
- 21 iyunda
- 23 sentyabrda
- 22 dekabrda
- 26 avqusta

73 Yerın günəş ətrafında hərəkət sürəti bərabərdir:

- 16 m/san
- 29,8 m/san
- 24,6 m/san
- 30,1 m/san
- 21 m/san

74 Şimal tropik xətti necə adlanır?

- cənub qüt
- şimal dönüm dairəsi
- cənub dönüm xətti
- ekvator dönüm dairəsi
- şimal qütb dairəsi

75 Yaz gecə-gündüz bərabərliyə yaranır:

- 20 mayda
- 21 martda
- 22 dekabrda
- 23 sentyabrda
- 22 iyunda

76 Payız gecə-gündüz bərabərliyi əmələ gəlir:

- 20 avqusta
- 23 sentyabrda
- 21 martda
- 22 dekabrda
- 22 iyunda

77 Dünyada ən böyük seysmoloji qurşaqlar:

- Qafqaz və Altay dağları
- Aralıq dənizi və Sakit okean
- And dağları və Himalay
- Qafqaz dağları Ural
- Kopdiyər dağları və Tyan-Şan

78 Dünya okeanı yer səthinin neçə faizini təşkil edir?

- 35.2
- 70.8

- 21.8
- 56.4
- 44.5

79 Sahəsinə görə ən böyük okean:

- Atlantik okean
- Sakit okean
- Hind okean
- Şimal Buzlu okean
- Cənub okean

80 Ən kiçik okeanın yerləşdiyi sıra hansıdır?

- Hind okean
- Şimal Buzlu
- Sakit okean
- Cənub
- Atlantik

81 Sahəsinə görə ikinci ən böyük okeanı göstərin?

- Sakit
- Atlantik
- cənub
- Hind
- Şimal Buzlu

82 Hansı okean daha dərinidir?

- Hind
- Sakit
- cənub
- Atlantik
- Şimal Buzlu

83 Böyük və kiçik su dövranında daha yaxından iştirak edir:

- buzlaqlar
- Günəş radiasiyası
- cərəyanlar
- relyev
- yağıntı

84 Okean suların səthində orta temperatur bərabərdir:

- 12,80 C
- 17,50 C
- 36,20 C
- 15,20 C
- 90 C

85 Ən çox duzluluğa malik olan okean:

- Şimal Buzlu
- Atlantik
- Sakit
- Cənub
- Hind

86 Okean və dəniz axınlarının yaranması aslıdır:

- Ayın hərəkətindən
- Yerın hərəkətindən
- Günəşin fırlanmasından
- Relyefdən
- yağıntılardan

87 Dünya okeanının ən isti cərəyanı:

- Mozanibik
- Qalfrim
- Kyrosio
- Labnadır
- Bengil

88 İsti cərəyanların istiqamətini göstərin:

- tropiklərdən ekvatora
- ekvator dan qütblərə
- qütblərdən ekvatora
- qütblərdən tropiklərə
- tropiklərdən qütblərə

89 Soyuq cərəyanlar hansı istqamətdə hərəkət edir?

- ekvator dan tropiklərə
- qütblərdən ekavtora
- tropiklərdən ekvatora
- tropiklərdən qütblərə
- ekvator dan qütblərə

90 Küləkli, rütubətli, dumanlı hava şəraiti yaradan hava axını:

- kuratio cərəyanı
- siklon
- soyuq hava
- isti hava
- antisiklon

91 Aydın, quru, zəif küləkli hava şəraiti yaradır:

- isti hava
- antisiklon

- Qolfsrim cərəyanı
- quru hava
- soyuq hava

92 Yay mussonlarının istiqamətini göstərin:

- tropiklərdən qütblərə
- okeandan quruya
- ekvator dan qütblərə
- tropiklərdən ekvatora
- qurudan okean

93 XIX əsrin əvvəllərində meydana gəlmiş hansı sahə ekoloji tərəkürün sonrakı inkişafı sayılır?

- zoologiya
- biocoğrafiya
- geomorfologiya
- geologiya
- kartoqrafiya

94 1840-cı ildə L.Libix ekologiyanın hansı qanununu yaratmışdır ki, hələ də o, öz əhəmiyyətini itirməmişdir?

- növlərin əmələ gəlməsi qanunu
- Minimum qanunu
- Maksimum qanunu
- Neytrallaşma qanunu
- fiziki təsirlər qanunu

95 Ekologiyanın inkişafının 2-ci mərhələsi hansı dövrü əhatə edir?

- XX əsrin 50-ci illərindən XX əsrin sonuna qədər
- XIX əsrin 60-cı, XX əsrin 50-ci illərinə qədər
- XVII əsrin sonu XIX əsrin əvvəlləri
- XIX əsrin 60-cı illərinə qədər
- XX əsrin əvvəlləri

96 Bu mərhələdə hansı ölkənin alimləri daha çox fəaliyyət göstərmişdir ?

- İsveçin
- Rusiyanın
- Almaniyanın
- İngiltərənin
- Fransanın

97 Ekologiya tarixinin 3-cü mərhələsi hansı dövrü əhatə edir?

- XVIII – XIX əsrlər
- XX əsrin 50-ci illərindən bugünə qədər
- XX əsrin 50-ci illərinə qədər
- XIX əsrin əvvəlləri
- XIX əsrin 2-ci yarısı

98 Biosferin noosferə çevrilməsi təlimini hansı alim irəli sürmüşdü?

- fransız alimləri
- V.İ.Vernadski
- D.P.Marş
- A.P.Vinoqradov
- alman alimləri

99 Müasir mərhələdə ekologiyanın inkişafı, canlı aləmin hansı qanunlarını öyrənməyi tələb edir?

- bioekoloji müxtəlifliyi
- canlı aləmin sistemli əlaqəsi və fəaliyyətini
- ETT-nin nəaliyyətlərinin tətbiqini
- qlobal problemlərin həlli istiqamətlərini
- tədqiqatların birgə aparılmasını

100 Ekoloji faktor nəyə deyilir?

- 3.0
- canlı orqanizmlərə təsir edən hər hansı bir mühit
- canlı orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqəsi
- istehsala təsir göstərən amillər
- biosferin vəziyyəti

101 Ekoloji faktorlar neçə kateqoriyaya bölünür?

- dörd
- üç
- iki
- beş
- altı

102 Ekoloji faktorlara daxil deyil:

- canlı təbiət faktoru
- sistemli əlaqə
- abiotik
- biotik
- antropogen

103 Birinci dövrü faktorlara daxildir:

- texnogen faktorlar
- yerin fırlanması, gündəlik işıq dəyişməsi
- su hövzələrinin təsiri
- atmosferin vəziyyəti
- sirkulyasiya prosesi

104 İkinci dövrü faktorlara daxildir:

- cansız təbiət faktoru
- temperatur, nəmlik, atmosfer çöküntüləri

- orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqəsi
- cəmiyyətlə təbiətin münasibəti
- çirklənmə əmsalı

105 Yer üzərində abiotik faktorlardan olan günəş şüasının əhəmiyyətinə aiddir:

- əhəmiyyəti yoxdur
- fotosintez prosesini yaradır
- təbiətin proseslərinə mane olur
- elmin inkişafını təmin edir
- istilik enerjisi mənbəyi deyil

106 İonlaşdırıcı şüaların mənbəyi nədir?

- mənbəyi məlum deyil
- radioaktiv maddələr və kosmik şüalar
- günəşdən gələn istilik
- üzvi maddələrin dövrüyyəsi
- ətraf mühitin temperaturu

107 Ekoloji baxımdan ətraf mühitdə mövcud olan su məhdudlaşdırıcı fiziki faktorlardan biridir?

- noosferin strukturu
- atmosfer havasının nəmliyi
- atmosferin sirkulyasiyası
- küləyin istiqaməti
- atmosferin quruluşu

108 Canlı orqanizmlərin neçə faizi sudan ibarətdir?

- 50-55%
- 50-80%
- 10-15%
- 20-30%
- 30-40%

109 Mühitin məhdudlaşdırıcı faktorlarından biridir:

- ətraf mühitin strukturu
- ətraf mühitin çirklənməsi
- mühitdə orqanizmlərin vəziyyəti
- ətraf mühitin qarşılıqlı əlaqəsi
- ətraf mühitin temperaturu

110 Su hövzələrinin abiotik faktoru nəyə təsir edir?

- canlıların sahə əlaqələrini formalaşdırır
- bakteriyaların, planktonların fotosintez prosesinə
- bakteriyaların yaranmasına kömək edir
- çürümə prosesini sürətləndirir
- atmosferin istilik rejimini tənzimləyir

111 Orqanizmlərin birinin digərinin həyat fəaliyyətinə təsiri hansı faktordur?

- faktor deyil
- ətraf mühitin biotik faktoru
- mühitin abiotik faktoru
- antropogen faktoru
- xarici mühitə alışma faktoru

112 Tropik enliklərdən ekvatora doğru əsən küləklər necə adlanır?

- qərb küləkləri
- passatlar
- siklon
- antisiklon
- musson

113 Qış mussonları hərəkət edir:

- qütblərdən tropiklərə
- qurudan-okeana
- tropiklərdən-ekvatora
- okeandan quruya
- ekvatoradan qütblərə

114 Ümumdünya cazibə qanununun müəllifi:

- A.Voyeykov
- İ.Nyuton
- İ.Kepler
- B.Sukaçov
- V.Dokuçayev

115 Planetlərin hərəkət qanunlarını kəşf etmişdir:

- A.Voyeykov
- İ.Kopler
- İ.Nyuton
- B.Sukaçov
- V.Dokuçayev

116 Daxili planetlər qrupunu göstərin:

- Yer, Neotun
- Yer, Venera
- Saturn, Venera
- Uran, Neptun
- Pluton, Mars

117 Xarici planetlərin yerləşdiyi sıra:

- Venera, Yer
- Yupiter, Saturn

- Merkuri, Venera
- Uran, Yer
- Mars, Pluton

118 Yeri əhatə edən qaz təbəqəsi:

- Mantiya
- Atmosfer
- Litosfer
- Hidrosfer
- Biosfer

119 Atmosferin yerə yaxın təbəqəsi adlanır:

- Termosfer
- Troposfer
- Stratosfer
- Mezosfer
- Ekzosfer

120 Atmosfer havasının neçə faizi (%) troposferdə cəmləşmişdir?

- 58%-i
- 80%-i
- 90%-i
- 34%-i
- 40%-i

121 Su buxarının 80%-in cəmləşdiyi atmosfer qatı:

- stratosfer
- troposfer
- ekzosfer
- termosfer
- mezosfer

122 . İstilik hər bir kilometrə (km) neçə dərəcə aşağı düşür:

- 20 °S
- 6°S
- 10 °S
- 12 °S
- 5 °S

123 Azotun atmosferdəki miqdarı bərabərdir:

- 0.38
- 0.78
- 0.36
- 0.467
- 0.21

124 Oksigenin hava olan miqadını göstərin:

- 0.93
- 0.21
- 0.78
- 0.54
- 0.26

125 Ozon qatı hansı fəsildə daha az olur?

- bütün fəsillərdə
- payızda
- yazda
- qışda
- yayda

126 Ozon qatının yerləşdiyi atmosfer təbəqəsi

- prodosfer
- stratosfer
- metosfer
- termosfer
- ekzosfer

127 Ozon qatı yeri hansı zərərli sulardan qoruyur?

- narıncı
- ultrabənövşəyi
- qırmızı-sarı
- uzun dalğalı
- qısa dalğalı

128 Ozon qatı üçün hansı birləşmə daha təhlükəlidir?

- mis
- freon
- karbon
- oksigen
- dəmir

129 İstixana effektinin yaranmasına səbəb olan birləşmə.

- miss
- karbon
- oksigen
- dəmir
- qurğuşun

130 Mövsümü küləklər necə adlanır?

- siklon
- musson

- qərb
- passat
- briz

131 Daha çox hansı misyonlar yağıntı verir?

- payız-qış
- yay
- qış
- payız
- yaz

132 Yer kürəsində V.R.Alişov neçə iqlim zonası ayırmışdır?

- 9.0
- 7.0
- 9.0
- 6.0
- 3.0

133 Hansı sırada əsas iqlim zonaları verilmişdir?

- tropik, subekvatorial
- ekvatorial mülayim
- subtropik, trofik
- artika, subtropik
- subekvatorial

134 Keçid iqlim zonasının yerləşdiyi sıranı tapın?

- arkitk, antarktiv
- subekvatorial, subtropik
- tropik, ekvatorial
- aktik, subekvatorial
- antarksik, tropik

135 Antropogen təsirlə yaradılan iqlim şəraiti necə adlanır?

- dağlıq iqlim
- mikroiqlim
- makroiqlim
- antropogen iqlim
- düzən kimi

136 Qara dənizlə formalaşan külək adlanır:

- dağ-dərə
- bora
- passat
- musson
- qərb

137 Şimal Afrikada üstünlük təşkil edən külək necə adlanır?

- gilavar
- səmum
- bora
- passat
- musson

138 Fransanın dağlıq ərazilərini üçün səciyyəli olan külək növü:

- passat
- mistral
- musson
- səmum
- surakka

139 Yerin üst, bərk təbəqəsi necə adlanır?

- nüvə
- zitosfer
- Hidrosfer
- atmosfer
- mantiya

140 Antropogen təsirlərdən su mühitinə düşmüş biogen maddələr şirinsudakı ekosistemlərə mənfi təsir göstərərək hansı hidrocanlıların çoxalması şərait yaradır?

- virusların
- fitoplantların
- göbələklərin
- bakteriyalar
- bionların

141 Dəniz ekosistemlərinin çirklənməsi nəticəsində yaranan ekoloji nəticələr aşağıdakı göstərilən proseslərdə özünü göstərir. Hansı cavab düzgün deyil?

- “qırmızı qalxmaların” yaranması
- balıqların sürətlə çoxalması
- ekosistemlərin dayanıqlılığının pozulması
- bioloji məhsuldarlıq aşağı düşməsi
- biotop kimyəvi toksikatların yığılması

142 Faydalı qazıntı yatağı nəyə deyilir?

- istifadədə olan torpaqların aqro-texniki üsullarla becərilmiş sahələri
- yer təbəqəsinin müxtəlif hissələrində təbii halda toplanmış faydalı qazıntılar
- filizlərin zənginləşdirilməsində istifadəsində iştirak edən zərərli komponentlər
- antropogen təsir ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin çirklənmiş sahələri
- rütubət tutumundan asılı olmayaraq torpağın dərin şumlanmış hissələri

143 Sənaye kondisiyası dedikdə nə başa düşürsünüz?

- yeni yataqların mənisenilməsi, ümumi geoloji ehtiyatların kəşf olunub istehsal astanasında dayanması, istehsalın mürəkkəbliyi.
- mineral xammalın minimal ehtiyatı, faydalı və zərərli komponentlərin istismara xələl gətirməyən miqdarı
- sənayenin mineral xammala olan tələbatı
- xammal bazasının ölkə üzrə ehtiyatı
- kəşfiyyat zamanı faydalı qazıntı yataqlarının sənaye əhəmiyyətli qrupları

144 Mədən sənayesi nəyə deyilir?

- coğrafi təbəqənin az və ya çox dərəcədə çirklənmiş sferaları.
- faydalı yataqlarının kəşfi, onların çıxarılması və zənginləşdirilməsi ilə məşğul olan sənaye sahələri
- geoloji qanunauyğunluğa tabe olan faydalı qazıntılar
- geotermik enerjinin zəif konsentrasiyası
- yerin təkindən çıxarılan mənbələr

145 Mineral reursların istehlakı hər il neçə % artır?

- 0.04
- 0.05
- 0.01
- 0.02
- 0.03

146 Yanacaq faydalı qazıntılar əsasən hansı sahələrdə cəmlənmişlər?

- şimal yarımkürəsində.
- qədim platformaların kənar və daxili əyilmələri sahələrində
- platformaların qədim kristallik qalxanlarında
- geosinklinal-orogen qurşaqlarda
- müxtəlif tektonik zonalarda

147 Dünya kömür ehtiyatı və istifadəsi neçənci ildən öyrənilib?

- 1932.0
- 1924.0
- 1900.0
- 1910.0
- 1914.0

148 Dünyanın geoloji kömür ehtiyatı nə qədərdir?

- 5,2 trln t – 7 trln. t
- 14,8 trln t – 30 trln. t
- 10 trln t – 17 trln. t
- 17,2 trln t – 22 trln. t
- 8 trln t -10 trln. t

149 Kömür ehtiyatının neçə %-dən çoxu şimal yarımkürəsində cəmlənmişdir?

- 85%-dən çox
- 90%-dən çox
- 50%-dən çox

- 70%-dən çox
- 35%-dən çox

150 Dünya ölkələri arasında daha çox kömür ehtiyatına malikdir ?

- Avstraliya,Yaponiya,İslandiya
- MDB ölkələri ,ABŞ,ÇXR
- Cənubi Koliiforniya,Meksika və İran körfəzi ölkələri
- CAR,/Niger,Braziliya
- Kanada,Namibiya

151 Geoloq alimlərin hesablamalarına görə,neft-qaz yataqları dünyanın neçə mln.kv.km-ni tutur?

- 83mln.kv.km
- 77mln.kv.km
- 40 mln kv.km.
- 50 mln.kv.km.
- 62mln.kv.km

152 Nəhəng neft hövzələrinin hər birində neft ehtiyatı nə qədərdir?

- 450 mln. ton
- 500 mln. ton
- 50 mln. ton
- 80 mln. ton
- 100 mln. ton

153 Dünyanın nəhəng qaz hövzələrində ümumi ehtiyatın neçə faizi cəmlənmişdir?

- 0.85
- 0.7
- 0.6
- 0.8
- 0.9

154 Dəniz və okeanların dibindən hər il neçə mln. ton neft çıxarılır?

- 300mln.ton
- 700mln.ton
- 200mln.ton
- 400mln.ton
- 150 mln.ton

155 Tullantı suları nəyə deyilir?

- qaynar sular,buxar və ya buxar-su qarışığı
- gil,yağlı maddələr,kimyəvi reagentlər,qazılmış süxurlar ilə çirklənmiş sular.
- yer üzərinə neftin təbii olaraq öz-özünə axması nəticəsində yığılan maye
- müxtəlif boru birləşmələrindən,siyirtmə və kippgəclərdən sızan su
- yeraltı təbii istilik mənbələri

156 Faydalı qazıntıların istismarı və emalı zamanı ətrafa milyonlarla ton bərk tullantı atılmasına

baxmayaraq,onların yalnız neçə %-i istifadə olunur?

- 18-20%
- 10-12%
- 4-5%
- 7-8%
- 14-16%

157 Uranın potensial ehtiyatı dünya üzrə nə qədərdir?

- 12mln.t
- 10mln.t
- 4 mln.t
- 6 mln.t
- 8mln.t

158 MDB ölkələri içərisində uran istehsalı və ixracına görə hansı dövlət fərqlənir?

- Türkmənistan
- RF (Rusiya)
- Ukrayna
- Belorus
- Azərbaycan

159 Birbaşa istifadə oluna bilən alternativ enerji mənbələri hansılardır?

- qaz
- yeraltı isti su və ya buxar-su qarışığı
- dağ süxurlarının daxili istiliyi
- uran
- neft

160 Bəcarilən torpaq sahələri ümumi torpaq fondunun neçə %-ni təşkil edir?

- 0.1
- 0.11
- 0.07
- 0.08
- 0.09

161 Otlaq və çəmənliklər ümumi torpaq fondunun neçə %-ni təşkil edir?

- 0.22
- 0.24
- 0.1
- 0.15
- 0.18

162 Dünya torpaq fondunun ümumi sahəsini göstərin:

- 15,1mlrd.ha
- 14,9 mlrd.ha

- 17,1 mlrd.ha
- 20 mlrd.ha
- 12,3mlrd.ha

163 Hansı ölkələr daha çox becərilən torpaq sahələrinə malikdir?

- Fransa,Norveç,Sinqapur,belçika və s.
- ABŞ,Hindistan,RF,ÇXR,Kanada və s.
- Afrika,Braziliya,Yaponiya,Qatar
- Avstraliya,Türkmənistan,Anqola
- Niderland,Monqolustan,Misir,Əlcəzair

164 Təbii otlaq və çəmənlik sahələrinə görə hansı ölkə üstünlük təşkil edir?

- ÇXR
- Avstraliya
- Misir
- ABŞ
- Hindistan

165 Yer qabığının litosferin qalınlığı nə qədərdir?

- 60-70 km
- 35-40 km
- 90-100 km
- 25-30 km
- 35-60 km

166 Litosferin üst hissəsi hansı süxurlarla örtülmüşdür?

- intruziv
- çökmə
- maqmativ
- qranit
- metamorfik

167 Yer qabığının aşağı-üçüncü qatı necə adlanır:

- effuzov
- bazalt
- maqmativ
- çökmə
- metamorik

168 Litosferdə çökmə süxurların aşağıda yerləşən qat adlanır:

- maqmativ
- qranit
- bazalt
- çökmə
- metamorfik

169 Yer üzərinə qaldırıla və çıxarıla bilən ehtiyatlar necə adlanır?

- potenmial
- geoloji
- sənaye
- ehtimal olunan
- öyrənilmiş

170 Yer kürəsində ən böyük filiz qurşağı hesab olunur:

- And
- Sakit okean
- Aralıq dənizi
- Ural
- Himalay

171 . Nəcib metallar qrupuna daxildir:

- qızıl, titan, boksit
- gümüş, qurğuşun, platin
- platin, qızıl, mis
- gümüş, kobalit, boksit
- nikel, titan, sink

172 Duzlar, fosforitlər, apatitlər hansı qazıntılar qrupuna daxildir?

- əlvan
- kimyəvi
- metallurji
- nəcib
- inşaat

173 Hidrotermal suların enerjisində daha çox istifadə edən ölkələr:

- İspaniya, Belçika, Yaponiya
- ABŞ, Yaponiya, İndoneziya
- Polşa, Almaniya, Yeni İslandiya
- ABŞ, Hindistan, Seylon
- Yaponiya, Kanada, Meksika

174 Atmosferi tədqiq edən elm sahələri:

- yerşünaslıq, iqlimşünaslıq
- meteorologiya, iqlimşünaslıq
- hidrorlogiya, okeanologiya
- torpaqşünaslıq, iqlimşünaslıq
- topologiya, biocoğrafiya

175 Yer səthinin formalarını və inkişafını öyrənən elm sahəsi hansıdır?

- torpaqşünaslıq
- geomorfologiya

- hidrologiya
- iqlimşünaslıq
- biocoğrafiya

176 Torpaqları öyrənən elm sahəsi hansıdır:

- iqlimşünaslıq
- torpaqşünaslıq
- geomorfologiya
- biocoğrafiya
- landşaftşünaslıq

177 . Nəqliyyat əlaqələrini öyrənən sahə:

- təsərrüfat coğrafiya
- nəqliyyat coğrafiyası
- demoqrafiya
- biocoğrafiya
- iqlimşünaslıq

178 Getnogenetik prosesləri öyrənir:

- torpaqşünaslıq
- entik coğrafiya
- nəqliyyat coğrafiyası
- təsərrüfatın coğrafiyası
- xidmət sahələri

179 Yerdə həyatın tarazlığını saxlayan xüsusiyyət:

- Venera
- Yer in maqnetizmi
- Mantiya
- nüvə
- Mars

180 İstilik, rütubət, təziq, cazibə qüvvəsi hansı proseslər hesab olunur?

- maqmativ
- fiziki
- kimyəvi
- bioloji
- mexaniki

181 Torpaqları formalaşdıran amil deyil:

- heyvanat aləmi
- torpağın münbitliyi
- relyef
- ana süxur
- iqlim

182 Yerin üst məhsuldar təbəqəsi necə adlanır?

- relyef
- torpaq
- qranit
- bazalt
- anna süxur

183 Hidrogenlə oksigen birləşməsindən yaranmışdır:

- qalay
- su
- dəmir oksid
- mis
- kükürd

184 Hidrosferin yaranmasında böyük əhəmiyyətə malikdir:

- Metamorfik süxurlar
- Mantiya
- Lava
- Maqma
- çökmə süxurlar

185 Dünya okeanından buxarlanan suyun miqdarı bərabərdir:

- 1600 m
- 1250 mm
- 450 mm
- 1400 m
- 420 mm

186 Qurudan dünya okeanına qayıdan suyun həcmi:

- 56 min km³
- 47 min km³
- 1600 km³
- 36 min km³
- 43 min km³

187 Termodinamik parametr hesab olunur:

- torpaq
- temperatur
- su
- lava
- radiasiya

188 Termodinamik parametərə daxildir:

- su
- həcm

- troposfer
- biosfer
- torpaq

189 Yer kürəsinə düşən yağıntılarnın miqdarı nə qədərdir?

- 616 min km³
- 511 min km³
- 360 min km³
- 210 min km³
- 415 min km³

190 Yer kürəsinə düşən yağıntılarnın necə faizi qurunun payındadır?

- 0.36
- 0.21
- 0.36
- 0.41
- 0.26

191 Yer kürəsinə yağan atmosfer çöküntülərinin neçə faizi okeana düşür?

- 0.25
- 0.79
- 0.27
- 0.34
- 0.94

192 Yer kürəsində yağıntılarnın yarıdan çoxu hansı enliklər arasında düşür?

- 150 sm. e. və 300 sm. e.
- 200 sm. e. və 200 s. e.
- 100 sm. e. və 400 s. e.
- 150 sm. e. və 250 sm. e.
- 300 sm. e. və 400 s. e.

193 İl ərzində qurudan buxarlanır:

- 420 mm
- 410 mm
- 530 mm
- 250 mm
- 600 mm

194 Biosfer haqqında təlimi yaratmışdır:

- K.N.Dyakonov
- V.İ.Vernadski
- V.G.Voyskal
- A.Z.Cijevski
- N.A.Kosyanov

195 Biosfer terminini ilk dəfə kim işlətmişdir?

- V.L.Voyskal
- İ.B.Lamark
- E.Zyuss
- V.İ.Vernadski
- V.V.Daçukaev

196 Kim tərəfindən biosferin üzvü həyatdan ibarət olduğunu göstərmişdir?

- V.L.Koyskie
- İ.B. Lamark
- V.İ.Vernadski
- V.V.Daçukaev
- A.Z.Cijevski

197 Biosferin inkişafının əsasını təşkil edir:

- səpələnmiş atomlar
- maddələrin və enerjinin dövrünü
- maqmanın temperaturu
- lavanın soyuması
- radioaktiv maddələr

198 Səhrələr dünyanın neçə mln. kv.km. sahəsini tutur?

- 7mln.kv.km
- 8mln.kv.km
- 4 mln.kv.km.
- 5mln.kv.km
- 6mln.kv.km

199 Su resurslarının cəmi neçə faizi içmək üçün yararlıdır?

- təqribən 5%-i
- təqribən 3%-i
- təqribən 1%-i
- təqribən 12%-i
- təqribən 4%-i

200 Yer kürəsinin ümumi su ehtiyatı neçə mln.kub km-dir?

- 1418 mln kub km
- 1386 mln.kub km
- 1015 mln.kub km.
- 1124 mln.kub km.
- 1271 mln.kub km

201 Ümumi su ehtiyatının neçə %-i Dünya okeanının duzlu sularının payına düşür?

- 0.593
- 0.964

- 0.7
- 0.812
- 0.68

202 Dünyada suyun əsas istehlakçısı hansı sahədir?

- meşə təsərrüfatları
- kənd təsərrüfatı
- sənaye sahələri
- məişət təsərrüfatı
- mənzil-kommunal təsərrüfatı

203 Bioloji ehtiyatlar baxımından dünyada nə qədər bitki;agac və kol növləri məlumdur?

- 400 mindən çox;28 mindən artıq
- 500 mindən çox;30 mindən artıq
- 100 mindən çox;10 mindən artıq
- 200 mindən çox;20 mindən artıq
- 300 mindən çox;25 mindən artıq

204 Şimal meşə qurşağının ən böyük meşə sahələri hansı ölkələrin ərazisindədir?

- ÇXR,Yaponiya,Vyetnam
- RF,Kanada,ABŞ
- Afrika.Nepal,Haiti
- Zair,Hindistan,Venesuela
- Fransa,İtaliya,Niderland

205 Dünya okeanının bioloji resursları bəşəriyyətin heyvan zülalına olan tələbatının neçə %-ni ödəyir?

- 0.25
- 0.2
- 0.08
- 0.1
- 0.15

206 Dəniz suyunun başlıca resurslarından biri hansı ehtiyatdır?

- uran
- xörək duzu
- maqnezium
- kükürd
- brom

207 Günəş sistemə daxil olanları qeyd edin:

- kainat,biosfer və s.
- planetlər,peyklər,kometalar,meteoritlər
- yer,ay,müxtəlif tozlar,kainat
- meteoritlər,atmosfer,hidrosfer
- planetlərarası peyklər, süni peyklər

208 Günəş sisteminə neçə planet daxildir?

- 8.0
 9.0
 6.0
 4.0
 10.0

209 Günəşin strukturu kim tərəfindən açılmışdır?

- D.Mendeleyev
 N.Kopernik
 İ.Nyuton
 Q.Qaliley
 V.Vernadski

210 Yer kürəsində bir çox təbii fəlakətlərin yaranmasına təsir edən amillərdən biridir:

- okean səviyyəsinin qalxması
 Günəşin yer kürəsinə balanslı təsiri
 Yerin daxili hərarəti
 planetlərin düzülməsi
 enmə-qalxma prosesləri

211 Günəş partlayışları zamanı nə yaranır?

- ekoloji tarazlıq
 güclü enerji
 soyuq hava
 kimyəvi maddələr
 əlverişli mühit

212 Günəş partlayışı zamanı rentgen şüalanması nə qədər artır?

- 20-30 dəfə
 10 dəfədən çox
 artım olmur
 2-3 dəfə
 100 dəfə

213 Atmosferin yayılması hansı xüsusiyyətlərlə xarakterizə olunur?

- uzunluq zolağı ilə
 şaquli və üfüqi
 qarışıq
 trubulent
 enlik zolağı ilə

214 Troposfer və stratosfer hansı sferanın tərkib hissəsidir?

- termosferin
 atmosferin

- litosferin
- hidrosferin
- ekzosferin

215 Atmosfer havasının 80%-i harada cəmlənmişdir?

- mezosferdə
- troposferdə
- litosferdə
- stratosferdə
- termosferdə

216 Yeri Günəşin ultrabənövşəyi şüalarından qoruyan təbəqə hansıdır/?/

- müxtəlif qazlar
- stratosferdə ozon
- troposferdə oksigen
- hidrosfera
- litosfera

217 İonlaşan təbəqənin açılmasına (ozonun) təsir edən hansı birləşmələrdir?

- kükürlü birləşmələr
- freon və digər birləşmələr
- oksigen və hidrogen
- oksigenli birləşmələr
- karbonlu birləşmələr

218 Yerin iqlimi harada formalaşır?

- mezosferdə
- atmosferdə
- litosferdə
- hidrosferdə
- kainatda

219 Atmosferdə suyun həcmi necə dəyişir?

- 10-15%
- 0-4%
- 1-2%
- 4-8%
- 8-10%

220 Antropogen təsirlə yaranan iqlim nə adlanır?

- iqlim vasitəsi
- mikroiklim
- iqlim tipləri
- hava axınları
- iqlim göstəriciləri

221 Atmosferdə əsasən hansı smoq hadisəsi müşahidə olunur?

- mürəkkəb və sad smoq
- adi və fotokimyəvi smoq
- xlorlu və karbonlu smoq
- adi və mürəkkəb smoq
- bəxarlı və karbonlu smoq

222 Sənayə şəhərlərində yer səthindən 200-300 m hündürlükdə temperatur inversiyasının yaranması nəticəsində hansı növ smoq yaranır?

- tosgen smoqu
- adi smoq
- fotokimyəvi smoq
- London smoqu
- Los-Anceles smoqu

223 Avtomobilin tullantısı olan işlənmiş qazların tərkibindəki N₂O və CO qazlarının günəş şüalarının təsiri ilə fotokimyəvi reaksiyaya daxil olması nəticəsində hansı növ smoq hadisəsi yaranır?

- qələvi smoq
- fotokimyəvi smoq
- adi smoq
- tosgen smoqu
- turşulu smoq

224 Avtomobil nəqliyyatı tərəfindən atmosferin çirklənməsinin qarşısını almaqla hansı növ smoqun əmələ gəlməsinin qarşısını almaq olar?

- qələvi smoq
- fotokimyəvi smoq
- adi smoq
- tosgenli smoq
- turşulu smoq

225 Hansı təbəqə günəşin ultrabənövşəyi radiasiyasının böyük bir qismini udaraq, yer kürəsində canlı orqanizmləri radiasiyanın məhvedici təsirindən qoruyur?

- bulud təbəqəsi
- ozon təbəqəsi
- troposfer təbəqəsi
- mezosfer təbəqəsi
- kosmik təbəqə

226 Ozonun ən sıx qatı yer səthindən hansı hündürlükdədir?

- 18 , 26 km
- 20 , 25 km
- 15 , 18 km
- 13 , 17 km
- 19 , 23 km

227 Ozon ilk dəfə kim tərəfindən kəşf edilmişdir?

- Faradey tərəfindən
- Marum tərəfindən
- Darvin tərəfindən
- Lomonosov tərəfindən
- Landau tərəfindən

228 Ozon qatının azalmasına hansı maddələr daha çox təsir göstərirlər?

- ammonyak və karbon birləşmələri
- xlor-flüor üzvi birləşmələri və ODM
- Na birləşmələri və neft məhsulları
- Ca birləşmələri və ODM
- Fe birləşmələri və üzvi sintez maddələri

229 Stratosfer ozonunun azalmasına atmosferdə ildən-ilə artan hansı maddələrin oksidləri təsir göstərir?

- Ga, Se, Ag - oksidləri
- N, S, C - oksidləri
- Al, Fe, Hg - oksidləri
- Ca, Na, K - oksidləri
- Au, Ag, Hg - oksidləri

230 Neçənci ildə və harada 56 ölkənin hökumətləri ozon qatını dağıdan xlor-flüor üzvi birləşmələrin və digər ozon dağıdıcı maddələrin (ODM) istehsalını 2 dəfə azaltmaq haqqında protokol imzaladılar?

- 2000-ci ildə Berlində
- 1987-ci ildə, Monrealda
- 1900-cu ildə, Londonda
- 1950-ci ildə, Parisdə
- 1995-ci ildə Moskvada

231 Neçənci ildə və harada 56 ölkənin hökumətləri ozon qatını dağıdan xlor-flüor üzvi birləşmələrin və digər ozon dağıdıcı maddələrin (ODM) istehsalını 2 dəfə azaltmaq haqqında protokol imzaladılar?

- 2000-ci ildə Berlində
- 1987-ci ildə, Monrealda
- 1900-cu ildə, Londonda
- 1950-ci ildə, Parisdə
- 1995-ci ildə Moskvada

232 Neçənci ildə harada ozon dağıdıcı maddələrin (ODM) istehsalının dayandırılması haqqında protokol imzalandı?

- 2005-ci ildə Parisdə
- 1997-ci ildə Monrealda
- 2000-ci ildə Stokholunda
- 1999-cu ildə Vyanada
- 2002-ci ildə Londonda

233 Neçənci ildə Azərbaycan ozondağıdıcı maddələrin istifadəsindən mərhələlər üzrə çıxırılmasına dair

Vyana konvensiyasını, Monreal protokolunu ratifikasiya etdi.

- 1999-cu ildə
- 1996-ci ildə
- 1993-cü ildə
- 1995-ci ildə
- 1998-ci ildə

234 Atmosferdə hansı qazın çoxalması qlobal iqlimin dəyişməsinə təsir göstərər?

- SO₂-nin
- CO₂-nin
- NO₂-nin
- Fe₂O₃-un
- CaO-nın

235 Atmosferin çirklənməsinin qarşısını almaq məqsədilə iri sənayə şəhərlərində bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Hansı cavab düzgün deyil?

- sənaye istehsal tullantılarının yeni texnoloji proseslərin tətbiqi
- iri sənaye müəssisələrinin tikilməsi
- atmosferə buraxılan sirkəndiricilərin ümumi miqdarının azaldılması
- çirkləndiricilərin neytrallaşdırılması və zərərsizləşdirilməsi
- sirkəndirici müəssisələrin təbii şəraiti nəzərə alaraq şəhər ətrafında yerləşdirilməsi

236 Qaz halda olan sənaye tullantılarını təmizləmək üçün hansı üsullardan istifadə olunur?

- fiziki və optik üsullardan
- fiziki və kimyəvi üsullardan
- mexaniki və kimyəvi üsullardan
- elektrik və elektromexanik üsullardan
- avsorbsiya və adsorbsiya üsullarından

237 Biosferdə baş verən proseslərin çox hissəsi bilavasitə hansı maddə ilə əlaqədardır ?

- ammoniakla
- su ilə
- turşularla
- bitkilərlə
- hidrogenlə

238 Hidrosferə daxil olan hövzələrindən hansı ən az faizə malikdir?

- torpaqdakı su
- çaylar
- buzlaqlar
- göllər
- yeraltı sular

239 Hansı şəhərlərdə səth suları ilə yanaşı yeraltı sular da çirklənməyə məruz qalır?

- paytaxt şəhərlərində

- iri sənaye şəhərlərində
- qəsəbələrdə
- kəndlərdə
- rayonlarda

240 Tullantı qazların ilkin təmizləmə prosesi hansı toztutucularında aparılır?

- qazyuyucu qurğularda
- quru mexaniki toztutucularında
- avsorberlərdə
- tozsoran qurğularda
- yaş toztutucularında

241 Tullantı qazların fiziki üsulla təmizlənməsində filtrdə qazın tutulması toztutucularından hansı halda olan tozlar tutulur?

- həllolmuş şəkildə olan
- dispers halda olan
- oksidləşmiş halda olan
- buxar halında olan
- aerozol halında olan

242 Dəniz ekosistemlərinin çirklənməsi nəticəsində hansı ekoloji problemlər yaranır. Hansı cavab düzgün deyil

- canlılarda kimyəvi toksikatlar yığılır
- yeni qiymətli balıq növləri yaranır
- dəniz mühitində mutagenlər əmələ gəlir
- dəniz mühitində konsegenlər əmələ gəlir
- bioloji məhsuldarlıq aşağı düşür

243 İnsanın hansı növ çirklənmiş sularla kontakt zamanı onun dərisinə parazitlərin daxil olması nəticəsində ağır xəstəliklər yarana bilər?

- fiziki çirklənmə
- bakteroloji çirklənmiş
- mexaniki çirklənmə
- termiki çirklənmə
- kimyəvi çirklənmə

244 Ərazidəki torpağın, suyun və havanın xüsusi tərkibi ilə əlaqədar olan xəstəliklər necə adlanır ?

- bioloji
- endemik
- ekoloji
- patogen
- etoloji

245 Tullantı qazların tərkibində zərərli qazların konsentrasiyası az olduqda o hansı metodla təmizlənir?

- piroliz metodu ilə
- kimyəvi metodlarla

- fiziki metodla
- termiki metodla
- mexaniki metodla

246 Tullantı qazları təmizləmək üçün hansı kimyəvi üsullardan istifadə edilir?

- mexaniki, bioloji yandırma təmizləmə üsullarından
- absorbsiya, adsorbsiya, katalitik təmizləmə üsullarından
- bioloji, fiziki, mexaniki təmizləmə üsullarından
- termiki, bioloji çökdürmə təmizləmə üsullarından
- yandırma, buxarlandırma, bioloji təmizləmə üsullarından

247 Tullantı qazların adsorbsiya üsulu ilə təmizləməsində adsorbent olaraq hansı maddələrdən istifadə edilir?

- gildən, seolitdən, alunitdən
- aktivləşdirilmiş kömürdən, seolitdən, selikageldən
- dənizdən, qumdan, gildən
- daş kömürdən, misdən, azbestdən
- kərpicdən, qumdan, pambıqdan

248 Qaz və bərk məsaməli maddələrin qarşılıqlı təsiri prinsipinə əsaslanaraq tullantı qazların təmizlənməsi üsulu necə adlanır?

- absorbsiya üsulu
- adsorbsiya üsulu
- termiki üsul
- ətalət üsulu
- yandırma üsulu

249 İstismar olunaraq pozulmuş torpaqların rekultivasiyası hansı mərhələlərdə aparılır?

- termiki və fiziki
- texniki və bioloji
- hidro və fitoloji
- texniki və kimyəvi
- kimyəvi və bioloji

250 Biosferaya daxil olan tullantılardan hansılar daha təhlükəlidir ?

- karbon, azot, fosfor, uran
- civə, qurğuşun, kadmium, flor
- oksigen, kömür, volfram, kvarsit
- kalstun, dəmir, polad, hidrogen
- arqon, natrium, alüminium

251 Torpağın çirklənməsində müəyyən rol oynayan civə ətraf mühitə necə düşür ?

- sement istehsalında
- soda və xlor istehsalında
- maddən tullantıları ilə
- mühərrik yanacaqları ilə

yeraltı sularla

252 Dünyada şirin suyun ən çox işləndiyi sahə hansıdır?

- yaşıllaşdırma sahələri
 kənd təsərrüfatında suvarma
 sənaye sahələri
 Kommunal və məişət sahələri
 Elektrik enerjisi istehsalı sahələri

253 Dünyada şirin su ehtiyatlarının ən çox hissəsi hansı qitədə yerləşir?

- Avstraliyada
 Antraktidada
 Afrikada
 Asiyada
 Avropada

254 Dünyada suvarmaya işlədilən suyun ən çoxu hansı ölkələrin payına düşür?

- Rusiyanın, Özbəkistanın, Fransanın
 Çinin, Hindistanın, Pakistanın
 Misirin, Argentinanın, İrənin
 Braziliyanın, ABŞ – in, Kanadanın
 Türkiyənin, Azərbaycanın, Türkmənistanın

255 Dünyada xəstəliklərin və ölüm hadisələrinin neçə faizi içməli suyun çatışmamazlığından baş verir?

- Xəstəliklərin 5% - i, ölüm hadisələrinin 1/20 hissəsi
 Xəstəliklərin 80% - i, ölüm hadisələrinin 1/3 hissəsi
 Xəstəliklərin 50% - i, ölüm hadisələrinin yarısı
 Xəstəliklərin 90% - i, ölüm hadisələrinin 3/5 hissəsi
 Xəstəliklərin 10% - i, ölüm hadisələrinin 1/10 hissəsi

256 Sənayedə ən çox su sərfiyyatı hansı ölkənin payına düşür?

- Fransanın
 ABŞ – in
 Çin-in
 Avstraliyanın
 Rusiyanın

257 İl ərzində Yer səthinə nə qədər günəş enerjisi daxil olur?

- $1,48 \times 8^{15}$ kv.t.saət
 $1,56 \times 10^{18}$ kv.t.saət
 $1,12 \times 3^{10}$ kv.t.saət
 $1,24 \times 4^{11}$ kv.t.saət
 $1,37 \times 5^{12}$ kv.t.saət

258 Küləyin enerji potensialının neçə faizi texniki istifadəyə tam yararlıdır?

- 0.03
- 0.015
- 0.008
- 0.011
- 0.023

259 Təbii rekreasiya ərazilərinə nələr aid edilir?

- dəniz,göl sahilləri
- yaşıllıq zonaları.qoruqlar,milli parklar
- çay sahilləri,çimərliklər, mineral bulaqlar,palçıq vulkanları
- mineral bulaqlar,palçıq vulkanları
- meşə örtüyü,müalicəvi palçıq mənbələri

260 Məlumatlara görə,neolit inqilabi dövründə yer kürəsində meşələrin ümumi sahəsi nə qədər olmuşdur?

- 48 mlrd ha
- 75 mlrd.ha
- 50 mlrd.ha
- 63 mlrd.ha
- 80 mlrd ha

261 Son 10 illiklərdə ətraf mühitə çirkləndiricilərin atılması nəticəsində ozon müdafiə qatı neçə faiz nazıqlaşmışdır?

- 0.04
- 0.05
- 0.01
- 0.02
- 0.03

262 Coğrafi təbəqənin əsasını təşkil edir:

- təbii şərait amili
- təbii sferaların məcmuusu
- litosferin quruluşu
- planetlərin düzülüşü
- atmosferin tərkibi

263 Coğrafi təbəqənin xüsusiyyətlərini daha da mürəkkəbləşdirən hansı sferadır?

- litosfer
- noosfer
- troposfer
- smpatosfer
- hidrosfer

264 Coğrafi təbəqənin sferalarının bir-biri ilə əlaqələri hansı qüvvələrin təsiri altında baş verir?

- dağəmələgəlmə prosesi
- günəş enerjisi, Yerin daxili enerjisi, dünya okeanı

- qilim dəyişiklikləri, hakim küləklər
- relyef forması və tərəddüdlər
- vulkan və zəlzələr

265 Coğrafi ekologiyanın tamlığı nə ilə səciyyələnir?

- tamlıq məcazi məvhumdur
- təbii landşaft və insan birlikləri ilə
- bəşəriyyətin siyasi vəziyyəti ilə
- ölkələrin iqtisadi inkişafı ilə
- sferaların bir-birini əvəz etməsi ilə

266 Coğrafi ekosistemlər mürəkkəbliyi insanlara necə təsir edir?

- təbii mühitə təsir edir
- həyat mühiti yaradır
- sağlamlığa təsir edir
- inkişafa stimullaşdırır
- elmi baza yaradır

267 Ətraf mühitə daxil olan həyat mühitinə daxil olmayan hansıdır?

- regional və lokal
- xaotik
- kosmik
- planetar
- zonal

268 Ekosistemlər hansı səviyyədə qarşılıqlı təsirdə olur?

- təsirləri yoxdur
- makro,mezo
- mürəkkəb,sadə
- təsirli,təsirsiz
- bəsit,mürəkkəb

269 Coğrafi təbəqənin qalınlığı təqribən nə qədərdir?

- 5-10 km
- 25 km
- 10-15 km
- 15-20 km
- 40 km

270 Coğrafi təbəqənin kürə şəklində formalaşması hansı qanunun əsasını təşkil edir?

- ardıcılıq
- təbii zonallıq
- təbii resurslar
- təbii şərait
- yeknəsəklik

271 Yerdə həyatın tarazlığını saxlayan xüsusiyyətlərdən biridir:

- layların yatımı
- yer maqnetizmi
- yerin forması
- yerin quruluşu
- süxurların tərkibi

272 Coğrafi təbəqədə proseslərin mürəkkəbliyi nə ilə əlaqədardır?

- cərəyanların hərəkəti ilə
- maddələr və enerji mübadiləsi ilə
- planetlərin quruluşu ilə
- yerin forması ilə
- Dünya okeanının səviyyəsi ilə

273 Maddələr və enerji mübadiləsinin kimyəvi halı nə ilə səciyyələnir?

- elmi tədqiqatlarda
- transdormasiya prosesi ilə
- mübadilə ilə
- sabitlik və dəyişkənlik ilə
- tarixi proseslərdə

274 İstilik, rütubət, təzyiq, cazibə qüvvəsi və s. hansı proseslərə aid edilir?

- genetik proseslərə
- fiziki proseslərə
- kimyəvi proseslərə
- ekoloji proseslərə
- tarixi proseslərə

275 Yer in hərəkəti, kosmik, planetar, geoloji proseslərin xüsusiyyətidir:

- dözümlü və ardıcıl
- ritmik və fasiləsiz
- davamlı və sabit
- sükunətli
- fasiləli

276 Təbii şəraitin dəyişməsi nəyə əsaslanır?

- insan fəaliyyətinə
- təbii qanunauyğunluqlara
- yerin hərəkətinə
- təbii ehtiyatların varlığına
- araşdırmalara

277 Təbii və antropogen dəyişiklikləri yaradan səbəblərdən biridir:

- istehsal sahələrinin məhdudluğu
- sənaye obyektlərinin yaranması

- insanların məskunlaşma xüsusiyyətləri
- tarixi-coğrafi amillər
- əhalinin yaş,cins tərkibi

278 İctimai formasiyalar dövründə məhsuldar qüvvələrin inkişafı ətraf mühitə əks təsir etməklə hansı mühiti gərginləşdirmişdir?

- tarixi məskunlaşmanı
- coğrafi mühiti
- həyat şəraitinin
- daxili mühiti
- xarici mühiti

279 Şoran torpaqlarda humusun miqdarı neçə faiz olur?

- 9%-ə qədər
- 1%-ə qədər
- 2%-ə qədər
- 5%-ə qədər
- 7%-ə qədər

280 Şoran torpaqlara yarımsəhra və səhra zonalarında rast gəlinir. Azərbaycanda belə torpaqlar neçə min ha ərazini əhatə edir?

- 166 min ha ərazini
- 186 min ha ərazini
- 10 min ha ərazini
- 100 min ha ərazini
- 156 min ha ərazini

281 2-3 sm qalınlığında torpağın əmələ gəlməsi üçün neçə il vaxt tələb olunur?

- 20-40 il
- 200-1000
- 50-100 il
- 100-200 il
- 200- 500 il

282 Qurunun sahəsi buzlaqlarla birlikdə neçə mln. km² təşkil edir?

- 139 mln. km² -dir
- 149 mln. km² -dir
- 109 mln. km² -dir
- 151 mln. km² -dir
- 169 mln. km² -dir

283 Hazırda dünyada əkin sahələri neçə mln. km² təşkil edir?

- 25 mln. km²
- 15 mln. km²
- 5 mln. km²
- 10 mln. km²

20 mln. km²

284 Azərbaycanda olan torpaq fondu 8641.5 min hektardır. Onun neçə faizindən istifadə edilir?

- 57%-dən
 77%-dən
 20%-dən
 37%-dən
 47%-dən

285 Azərbaycan Respublikasında əkin sahələri neçə min ha sahə tutur?

- 1254 ha sahə tutur
 1454 ha sahə tutur
 1754 ha sahə tutur
 1654 ha sahə tutur
 1354 ha sahə tutur

286 Respublikanın Milli Məclisi tərəfindən qəbul olunmuş yeni Torpaq qanuna görə (1991-ci il) ümumi torpaq fondunun (8,6 min ha-dir) neçə faizi dövlət mülkiyyətinə aiddir?

- 54,2%-i
 44,2%-i
 14,2%-i
 24,2%-i
 34,2%-i

287 AR-nin MM-i tərəfindən qəbul olunmuş yeni torpaq qanununa görə (1991-ci il) ümumi torpaq fondunun (8,6 min ha-dır) neçə faizi bələdiyyə mülkiyyətinə aiddir?

- 9,4%-ni
 31,4%-ni
 11,4%-ni
 21,4%-ni
 41,4%-ni

288 AR-nin MM-nin qəbul olunmuş yeni torpaq qanununa görə (1991-ci il) ümumi torpaq fondunun (8,6 min ha-dır) necə faizi əhalinin şəxsi mülkiyyətinə verilmişdir?

- 34,4%-i
 24,4% i
 4%-i
 14%-i
 14,4-i

289 Ali bitkilərin torpaqəmələgəlmədə rolu kim tərəfindən aşkara çıxarılmışdır?

- H.Zərdahi tərəfindən
 V.R.Vilyams tərəfindən
 Y.I.Vernadski tərəfindən
 E.Hekkel tərəfindən
 Y.N.Mişuistin tərəfindən

290 Torpaqşünaslıq elminin banisi kimdir ?

- E.Hekkel
- N.N.Dokuçayev
- Həsənbəy Zərdabi
- V.R.Vilyams
- C.Darvin

291 Torpaqşünaslıq elminin banisi N.N.Dokuçayevin təliminə əsasən torpaq bitki və heyvan orqanizmlərinin, iqlimin, relyetin və ərazinin geoloji yaşının qarşılıqlı təsiri nəticəsində yaranmışdır. N.N.Dokuçayevə görə torpaq nədir?

- torpaq iqlimin təsirindən yaranmış təbii törəmədir
- torpaq ərazinin geoloji yaşının qarşılıqlı təsirindən yaranmış təbii törəmədir
- torpaq yerin humusla zəngin qatıdır
- torpaq bitkilərin qida mənbəyidir
- torpaq yer səthinin üst qatıdır

292 Aşağıdakı elmi yeniliklərdən hansı Həsənbəy Zərdabiyə məxsusdur?

- Onun fikrincə torpaq təbii törəmədir
- 1875-1876-cı illərdə ilk dəfə olaraq öz əsərlərində əsas 4 faktorun torpaqəmələgəlmə prosesində rolunu göstərmişdir: ona süxur, bitki və canlı orqanizmlər, iqlim və insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- 1884-cü ildə ilk dəfə olaraq əsas 5 faktorun torpaqəmələgəlmə prosesində rolunu göstərmişdir: torpaqəmələ gətirən süxurlar, bitki və heyvan orqanizmləri, iqlim, relyet ərazinin geoloji yaşı.
- O torpaq əmələgətirən amillərə insan fəaliyyətini də daxil etmişdir
- Onun fikrincə torpaq beş amilin təsirindən yaranmışdır: torpaqəmələgətirən süxurlar, bitki və heyvan orqanizmləri, iqlim, relyef və zaman

293 Y.N.Mişüstinə görə kasıb torpağın 1 kq-da neçə milyard mikrob vardır?

- 0.7-07 milyard
- 0.3-06 milyard
- 0.1-02 milyard
- 0.2-03 milyard
- 0.3-04 milyard

294 Yuvarlaqlaşdırılmış məlumatlara görə qurunun neçə faizini yararsız torpaqlar təşkil edir?

- 20%-ni
- 40%-ni
- 10%-ni
- 15%-ni
- 30%-ni

295 Hazırda Azərbaycanda adambaşına neçə ha. torpaq fondu düşür?

- 2,0 ha. torpaq fondu düşür
- 0,5 ha. torpaq fondu düşür
- 1.0 ha. torpaq fondu düşür
- 1,08 ha torpaq fondu düşür
- 1,5 ha. torpaq fondu düşür

296 Hazırda Azərbaycanda adambaşına neçə ha. əkin sahəsi düşür?

- 3,5 ha əkin sahəsi düşür
- 0,2 ha əkin sahəsi düşür
- 0,5ha əkin sahəsi düşür
- 2,0 ha əkin sahəsi düşür
- 0,1 ha əkin sahəsi düşür

297 Hazırda Azərbaycanda adambaşına neçə ha yararlı torpaq sahəsi düşür?

- 0,5 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,6 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,1 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,2 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,3 ha yararlı torpaq sahəsi

298 Azərbaycan Respublikasının torpaq fondunun təxminən neçə faizi kənd təsərrüfatı üçün yararlıdır?

- 39%-i k/t üçün yararlıdır
- 49%-i k/t üçün yararlıdır
- 10 %-i k/t üçün yararlıdır
- 20%-i k/t üçün yararlıdır
- 30%-i k/t üçün yararlıdır

299 Litosferi ən çox hansı sənaye tullantıları çirkləndirir?

- məişət sənaye tullantıları
- kimya sənayesi xammalı
- neft sənayesi tullantıları
- avtomobil sənayesi tullantıları
- İES-nin tullantıları

300 Gücü 1 mln kVt olan müasir elektrostansiyada bir sutka ərzində neçə ton kömür işlədilir?

- 950ton
- 750 ton
- 550 ton
- 650 ton
- 850 ton

301 Gücü 1 mln kVt olan müasir elektrostansiyada bir sutka ərzində neçə ton neft

- 500ton
- 400ton
- 100ton
- 200ton
- 300ton

302 Gücü 1 mln kVt olan müasir elektrostansiyada bir sutka ərzində neçə qram uran işlədilir?

- 300qram uran
- 250qram uran

- 100 qram uran
- 150 qram uran
- 200 qram uran

303 Hazırda atom reaktorlarının neçə əsas tipi mövcuddur?

- 10 əsas tipi
- 3 əsas tipi
- 2 əsas tipi
- 4 əsas tipi
- 5 əsas tipi

304 Torpağın çirklənmə dərəcəsinə görə təsnifatı kimyəvi maddələrin buraxılabilən miqdarına və onların tonunun çirklənməsinə görə aparılır. Torpaq çirklənmə dərəcəsinə görə neçə qrupa bölünür?

- bölünmür
- üç qrupa
- iki qrupa
- beş qrupa
- altı qrupa

305 DDT-nin suda yarım parçalanma müddəti neçə ildir?

- on beş ildir
- on ildir
- üç ildir
- beş ildir
- yeddi ildir

306 Biosferin birinci xüsusiyyətini göstərin:

- ekzogen proseslər
- mərkəzləşdirilmiş sistemdir
- canlı orqanizmlər mövcuddur
- torpaq əsas komponentdir
- endogen proseslərin rolu

307 Qədim zamanlarda canlı orqanizmlərin yaşadığı sahələr necə adlanırdı?

- Mantiya
- Paleobiosfer
- Liotsfer
- Hidrosfer
- Atmosfer

308 Biosferin hazırda canlı orqanizmlərin mövcud olan sahəsi:

- Litosfer
- neobiosfer
- ağ biosfer
- atmosfer
- hidrosfer

309 Bisoferin ikinci xüsusiyyəti:

- özünü tənzimləməsi
- açıq sistem olması
- insanın aparıcı rolu
- müxtəlifliliyi
- qapalı sistemdir

310 Bisoferin üçüncü xüsusiyyəti hansı sırada düzgün verilmişdir?

- dəyişən sistemdir
- özünü tənzimləmə sistemdir
- qapalı sistemdir
- açıq sistemdir
- mərkəzləşdirilmiş sistemdir

311 Biosferin dördüncü xüsusiyyəti:

- mərkəzləşdirilmiş sistem olmalıdır
- müxtəlif olmasıdır
- açıq sistemdir
- qapalı sistemdir
- dəyişən sistemdir

312 Biosferin inkişafında iştirak edən maddələrdən biri.

- maqni
- biogen maddələr
- dəmir oksidi
- sulfat turşusu
- kükürd oksidi

313 Biosferin inkişafında iştirak edən maddə hansıdır:

- kükürd oksidi
- kosmik məşəli maddələr
- çökmə süxurlar
- maqmatik süxurlar
- metamorfik maddələr

314 Geologiya biologiya, coğrafiya elmlərinin qovşağında formalaşan elm sahəsi:

- geokimya
- paleocoğrafiya
- neocoğrafiya
- geocoğrafiya
- biocoğrafiya

315 Yer kürəsində olan bütün canlılar onların mühiti ilə birlikdə necə adlandırılır?

- vilayət
- ekosistem

- Landşaf
- təbii zona
- komponent

316 Günəş fəaallığında daha aktiv olduğu vilayətlərdən qamma şüalanmaları axını güclü olduqdu nə baş verir?

- şaquli qurşaqlıq dəyişir
- maqnit sahəsi yaranır
- çaylar daşır
- buzlaqlar hərəkət edir
- təbii zonallıq pozulur

317 Biosferdə maddələrin dövr etməsini neçə yerə ayırmaq olar?

- 22.0
- 2.0
- 6.0
- 1.0
- 9.0

318 İri həcmli dövr itmə baş verir:

- çayla-göl arasında
- quru arasında
- iki dəniz arasında
- quru hissələri arasında
- dağla-dərə arasında

319 Kommunal – məişət və sənaye sularının, neft quyularının çirkab sularının, çirkab suların yığıldığı anbarlardakı çirkab suların sızmaları nəticəsində hansı su hövzələri çirklənir?

- dəniz suları
- yeraltı sular
- səth suları
- yağış suları
- çay suları

320 «Parnik» effektinin yaranması və onun iqlim, dəyişməsinə təsiri hansı qazın atmosferdə toplanması ilə bağlıdır?

- kükürd
- karbon
- oksigen
- azot
- fosfor

321 Atmosfer havasının tərkibində azotun miqdarı:

- 0.58
- 78.0
- 0.36

- 0.46
- 0.21

322 Oksigenin havada olan miqdarı nə qədərdir?

- 0.48
- 0.21
- 0.78
- 0.36
- 0.26

323 Azotun əsas mənbəyi sayılır:

- mantiya
- atmosfer
- litosfer
- hidrosfer
- biosfer

324 Ətraf mühiti çirkləndirən aqressiv maddə hansıdır?

- kalsium
- kükürd
- azot
- oksigen
- karbon

325 Landşaf termiki elmi ədəbiyyat hansı ölkədən gətirilmişdir?

- Çindən
- Almaniyadan
- Fransadan
- Meksikadan
- Belskadan

326 Xətti landşafı qrupuna daxildir.

- körpülər, göllər, torpaq
- neft, qaz kəmərləri, dəniz yolları
- torpaq, meşə, yol landşafı
- su anbarları, göllər, neft kəmərləri
- sanatoriya, istirahət və yaşayış yerləri

327 İqlim amillərin təsiri ilə formalaşan zonalar:

- konusvari təpəlik
- təbii zonaların
- dağlıq ərazi
- düzən,
- palçıq tullantıları

328 Eol çöküntülərindən ibarət olan landşaflar:

- nival
- barkan
- konusvarı t p cik
- dađarası  k klik
- qum təpəsi

329 Landşafın formalaşmasında ən mühüm amillərdən biri:

- biogekimy vi
- geokimiy vi
- gefiziki
- geocođrafi
- geoloji

330 Landşafın geokimyasına dair təlimin yaradıcısı:

- A.İ.Perelman
- V.V.Popov
- V.V.Dobrovski
- L.T.Lukaşova
- V.İ.Vernadski

331 Landşafların gekimy vi təsnifatında ən kiçik taksrnomik vahid hasilidir?

- dađ-meşə
- növ
- cins
- sinif
- tip

332 Yer kürəsində kənd təsərrüfatına yararlı olan torpaqların sahəsi ne  mld.hektardır:

- 2.6
- 4.8
- 6.0
- 8.2
- 3.9

333 Adambaşına daha az torpaq düşən ölkələr:

- Meksika, Argentina
-  in, Yaponiya
- Rusiya, Almaniya
- Avstraliya, Ukrayna
- Kanada, Braziliya

334 Adambaşına daha çox torpaq sahəsi düşən ölkələr:

- Norveç, Meksika
- Kanada, Avstraliya
-  in, Rusiya
- Yaponiya, Braziliya

Hindistan, Almaniya

335 Dünya ölkələrində əhali artımının tənzimlənməsi necə adlanır?

- meqonolis
 demoqrafik siyasət
 ekoloji siyasət
 geosiyasət
 urbantzasiya

336 Antropoeko sistemin mərkəzində duran əsas amil:

- təbii komponent
 insan
 təbii zona
 təbii kompleks
 təbii şərait

337 Bütün canlı aləm və ondan cəmiyyətindəki dəyişikliklər neçə qrupa bölünür?

- 3.0
 4.0
 8.0
 12.0
 15.0

338 Abiotik amillərin yerləşdiyi düzgün sıranı müəyyən edir?

- nüvə, işıq, vulkan konusu
 temperatur, işıq, rütubət
 təbii zona növ, işıq
 rütubət, duzluluq, dağ dərəsi işıq, təbii komponent mantiya
 işıq, təbii komponent mantiya

339 İnsanların təşkili ilə yaranan komplekslər necə adlanır?

- abisik
 antropogen
 iqlim qurşağı
 təbii zona
 komponent

340 Canlıların mövcud mühitdə yaratdıqları cəmiyyət necə adlanır?

- hava sevən
 biosenoz
 avtotorf
 heteretrof
 işıqsevən

341 Yerin insan ağılı yaranan və idarə olunan qatı hansıdır?

- troposfera
- noosfera
- atmosfera
- hidrosfera
- lesosfera

342 Noosfera idarəsini ilk dəfə neçənci ildə işləmişdir?

- 1948.0
- 1927.0
- 1961.0
- 1936.0
- 1974.0

343 Sakit okeanda mövcud qədim qitə necə adlanmışdır?

- Atlantida
- Mu
- Asiya
- Antarkidda
- Afrika

344 Atlantik okeanda mövcud olmuş qədim qitə:

- Avstraliya
- Mu
- Atlantida
- Afrika
- Asiya

345 Ağılın məhsulu olan sistemlər:

- sosial
- abstrakt
- geoloji
- fiziki
- kimyəvi

346 Daha dəyişkən olan sistemləri seçin:

- abiotik
- dinamik
- abstrakt
- sosial
- təbii

347 Dağlar, sahil zonaları, çaylar hansı sistemin tərkibinə daxildir?

- abstrakt
- təbii
- sosial
- fiziki

kimyəvi

348 Özünü bərpa edən sistemlər necə adlanır?

- abstrakt
 təbii
 kimyəvi
 radial
 fiziki

349 Dünya okeanda orta duzluluq neçə promilliyə bərabərdir?

- 0.14
 0.35
 0.26
 0.42
 0.18

350 Antropogen formalaşmağa daxil olan sahə:

- yerin tektonik şəraiti
 sənaye obyektlərin yaranması
 axınların dəyişməsi
 planetin iqlimə təsiri
 relyefin formalaşması

351 Biosferin başlıca xüsusiyyətlərindəndir? 1. mərkəzləşdirilmiş sistem; 2. qapalı sistem; 3. açıq sistem; 4. müxtəliflik; 5. çoxsahəlilik 6. dövrü sistem.

- 4,5,6
 1,3,4
 1,3,6
 2,3,5
 3,4,5

352 Biosferin özünü tənzimləmə xüsusiyyəti adlanır?

- doğru cavab yoxdur
 homeostazm
 biostazm
 antropostazm
 neostazm

353 Noosfera anlayışını elmə gətirənlərdir?

- doğru cavab yoxdur
 Toyer de Şarden və Lerua
 Vernandski və Naumov
 Odum və Rulye
 Nesbit və Eburdin

354 Noosfera termini hansı mənada işlənilir?

- doğru cavab yoxdur
- ağıl, düşüncə, idrak
- yaşayış mühiti, məskun sahəsi
- həyat tərzı, əxlaq, mədəniyyət
- dövrəniş tərzı, mənəviyyət

355 Biosferdə maddələrin dövretməsi ayrılır?

- doğru cavab yoxdur
- qeoloji və bioloji
- təbii və antropogen
- biokimyəvi və hidroloji
- kimyəvi və qeokimyəvi

356 Həyat üçün istifadə olunan, biosferdə dövr edən kimyəvi elementlərin və qeyri-üzvü birləşmələrin hərəkəti adlanır?

- doğru cavab yoxdur
- biogen elementlərin dövretməsi
- birləşmələrin dövr etməsi
- mikroelementlərin dövr etməsi
- geokimyəvi birləşmələrin dövretməsi

357 Biosferde maddələrin dövretməsi xarakterizə olunur?

- doğru cavab yoxdur
- dövretmə sürəti və dövr vaxtı ilə
- dövretmə istiqaməti və ya azimutu ilə
- dövr bucağı və məsafəsi ilə
- dövretmə elementləri və birləşmələri ilə

358 Biosferdə biokimyəvi dövretmə ayrılır?

- doğrucavab yoxdur
- qazşəkilli maddələrin dövretməsi və çökmə dövrü
- kimyəvi və fiziki dövretmə
- mexaniki və üzvü dövretmə
- qeoloji və fiziki dövretmə

359 Ekosistemdə oksigenin dövrəni əlaqədardır?

- doğru cavab yoxdur
- fotosintez və tənəffüs
- kimyəvi birləşmələrin xarakteri ilə
- ozon və hidrogenlə
- atmosfer və hidrosferlə

360 Həyat üçün lazım olan enerjini almaq üçün orqanizmin üzvü maddələri oksidləşəcək CO₂ və H₂O yaradır. Bu proses necə adlanır ?

- tənəffüs
- nəfəsalma

- birləşmə
- ayrılma
- nəfəsvermə

361 Karbon qazının atmosferə normadan artıq atılması səbəb olur?

- doğru cavab yoxdur
- «parnik» efektinin yaranmasına
- oksigen miqdarının azalmasına
- dövretmə sisteminin pozulmasına
- qlobal soyuqlaşmaya

362 Ekosistemdə azotun mənbəyi aşağıdakılardır?

- doğru cavab yoxdur
- atmosfer və üzvi maddələrin çürüməsi
- hidrosfer və bakteriyalar
- litosfer və dünya okeanı
- bitki və heyvanat aləmi

363 Biosferdə kükürd qazının (SO₂) çoxluğu səbəb olur?

- leysan tipli yağıntılara
- turş yağışlara
- buludun yaranmasına
- qirovun yaranmasına
- dumanın əmələ gəlməsinə

364 Ekosistemdə fosforun əsas mənbəyi hesab olunur?

- torpağın humus qatı
- dağ süxurları və digər çöküntülər
- metamorfik süxurlar
- kimyəvi süxurlar
- dəniz və çay suları

365 Ekologiyanın əsas funksional vahidi adlanır?

- populyasiya
- ekosistem
- ekotop
- biosenoza
- biosfer

366 Ekosistem anlayışını ilk dəfə kim təklif etmişdir?

- L.Libix
- A.Tensli
- K.Uatt
- C.Xarçinski
- Y.Odum

367 Maddələr və enerji mübadiləsinin qarşılıqlı baş verdiyi, canlı aləmə onların məskunlaşdığı iühit arasında olan birgə fəaliyyət adlanır?

- biotik struktur
- ekoloji sistem
- bioqeoşenologiya
- coğrafi mühit
- təbii mühit

368 Ekoloqiyada elementar vahid nədir?

- doğru cavab yoxdur
- fərdin populyasiyasıdır
- həyat dalğasıdır
- biotik birlikdir
- biokütlədir

369 Konkret ərazidə bioloji növün sərbəst cütləşib öz sayını tənzim edə bilərək, coğrafi, ekoloji və etoloji sədlər ilə bir-birindən az-çox ayrılan fərdlər qrupuna deyilir?

- biogesenez
- populyasiya
- biotik faktor
- növ
- biosenez

370 Populyasiyanın əsas xüsusiyyətlərindən biridir?

- doğru cavab yoxdur
- fərdlərin sayının dinamikası və tənzimlənmə mexanizmi
- uzunömürlü populyasiya olması
- populyasiyanın modifikasiya olması və ya dəyişməsi
- populyasiyanın inkişafının iqlim şəraitindən asılılığı

371 Ekoloji sistemlər yaranma səbəblərinə görə bölünür?

- doğru cavab yoxdur
- təbii və antropogen
- süni və mədəni
- davamlı və dəyişkən
- uzunömürlü və dayanıqlı

372 Ən böyük və davamlı ekosistem?

- coğrafi mühitdir
- biosferdir
- geosferdir
- atmosferdir
- hidrosferdir

373 Ekosistemi təşkil edən bloklar aşağıdakılardır?

- doğru cavab yoxdu
- biosenoz və biotop
- produsent və dayanaqlı
- redusent və dövrü
- təbii və antropogen

374 Biogeosenoz və ekosistemi bir birindən fərqləndirən amil?

- doğru cavab yoxdur
- zaman faktorudur
- məkan faktorudur
- trofik faktordur
- dövrü sistem faktorudur

375 Yüksək dərəcədə formalaşmış ekosistemdə çoxluğu təşkil edən növlər adlandırılır?

- doğru cavab yoxdur
- dominant və edifikator
- kommensalizm və konsument
- neytralizm və dayanaqlı
- strukturlu və proporsional

376 Ekosistemdə «trofik» əlaqə adlanır?

- doğru cavab yoxdur
- eyni məkandan yaşayış üçün istifadə əlaqəsi
- yalnız bitkilərin məskunlaşdığı ərazi
- müxtəlif məkandan istifadə əlaqəsi
- yalnız heyvan növlərinin əlaqəsi

377 Ekosistemdə bitkilər tərəfindən yaradılan trofiki (qida) səviyyə adlanır?

- doğru cavab yoxdur
- avtotrof və ya produsent
- simbioz və ya forik
- parazitizm və ya fabrik
- rəqabət və ya kommensalizm

378 Ekosistemdə heyvanlar tərəfindən yaradılan trofiki (qida) səviyyə adlanır ?

- doğru cavab yoxdur
- heterotrof və ya konsument
- forik və ya parazitizm
- simbioz və ya fabrik
- rəqabət və ya forik

379 Enerjinin bir trofiki səviyyədən digərinə qəbulu edilən qida enerjisinin 10 % -ni təşkil edir. Bu ekologiyada necə adlandırılır?

- əlli faiz qaydası
- on faiz qaydası
- bir faiz qaydası

- 100 faiz qaydası
- iyirmi faiz qaydası

380 Ekosistemin inkişafına təsir edən dinamika adlanır?

- mövsümü dinamika
- istiqamətlənmiş dinamika
- sutkalıq dinamika
- dövrü dinamika
- dəyişkən dinamika

381 Ekosistemin dinamik növüdür?

- doğru cavab yoxdur
- sutkalıq və dövrü
- sadə və mürəkkəb
- təkrar və dəyişkən
- istiqamətlənmiş və sadə

382 Ekosistemin inkişaf dinamikası, ekosistemin və ya biosenozun dəyişməsi ilə nəticələnir ki, bu proses adlandırılır?

- doğru cavab yoxdur
- suksessiya
- konsument
- produsent
- forik

383 Ətraf mühitdə hər hansı bir zərərli maddə insana və onun nəslinə birbaşa və ya bilavasitə təsir etdikdə onlarda mənfi dəyişiklər yaratdırsa bu adlanır?

- davamlı inkişaf
- buraxılabilən qatılıq həddi
- ekoloji təhlükə
- ekoloji krizis
- ekoloji tarazlıq

384 Çırkənlənmədən dəyən zərər bu üsulla hesablanır:

- Təcrübə.
- Birbaşa;
- Dolayı;
- Genetik;
- Laboratoriya;

385 Çırkənlənmədən dəyən zərər hesablanır:

- Təcrübi.
- Empirik;
- Dolayı;
- Tropik;
- İqlim;

386 Bu üsulla çirklənmədən dəyən zərər hesablanmır:

- Birbaşa empirik və analitik.
- Dolayı;
- empirik;
- birbaşa;
- Analitik;

387 Təsərrüfata dəyən zərər neçə hesablanır:

- Sənaye və kənd təsərrüfatına dəyən zərərlərin cəmi kimi;
- Təsərrüfat sahələrinə dəyən zərərlərin cəmi kimi.
- Sənayeyə dəyən zərər kimi;
- Kənd təsərrüfatına dəyən zərər kimi;
- Nəqliyyata dəyən zərər kimi;

388 Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərəyə təsir edir:

- Məhsulun həcmi.
- Çirkləndirici maddələrin həcmi;
- Məhsulun maya dəyəri;
- Torpağın münbitliyi;
- İqlim;

389 Heyvandarlığa dəyən zərər asılıdır:

- Bitkiçiliyə dəyən zərərdən.
- Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Heyvandarlıq sahəsinin inkişaf səviyyəsindən;
- Yem bazasının azalmasından;

390 Heyvandarlığa dəyən zərər asılı deyil:

- Heyvandarlıq məhsullarının həcmindən.
- Bitkiçiliyə dəyən zərərdən;
- Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Heyvandarlıq təsərrüfatlarının sayından;
- Məhsulun satış qiymətindən;

391 Meşə təsərrüfatına dəyən zərər asılı deyil:

- Meşələrin çirklənmə sahəsindən.
- Meşələrin böyümə sürətindən;
- meşələrdə sanitariya kəsmədən;
- Meşələrdə ağacların xəstələnməsindən;
- Ağacların məhsuldarlığının aşağı düşməsindən;

392 Meşə təsərrüfatına dəyən zərər asılıdır:

- Meşələrdə ağacların diametrindən.
- Meşələrin çirklənmə sahəsindən;

- Məşələrin tərkibindən;
- Məşələrin rütubət göstəricilərindən;
- Ağacların boyundan;

393 Torpağın dövriyyədən çıxmasından dəyən zərər asılı deyil:

- Məhsulların satış qiymətindən.
- Torpağın münbitliyindən;
- Hər hektardan gələn gəlirdən;
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;

394 Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərər asılıdır:

- Torpağın münbitliyindən.
- Çirklənmə sahəsindən.
- Məhsulun maya dəyərindən.
- Əkin sahələrindən.
- Məhsulun daşınma xərcindən.

395 Torpağın dövriyyədən çıxmasından dəyən zərər asılıdır:

- Heyvanların məhsuldarlığından
- Hər hektardan gələn gəlirdən.
- Torpağın münbitliyindən.
- Bitkilərin növündən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.

396 Heyvandarlığa dəyən zərər asılıdır:

- Mexanizasiyadan.
- Heyvanlarda məhsulun aşağı düşməsindən.
- Otlaq sahələrindən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Əkin sahələrindən.

397 Su hövzələrinin çirklənməsindən dəyən zərər asılıdır:

- Suyun kimyəvi tərkibindən.
- Zərərli maddələrin nisbi təhlükə əmsalından.
- Su sərfindən;
- Su modulundan;
- Yağıntılardan;

398 Su hövzələrinin çirklənməsindən dəyən zərəyə təsir edir:

- Suyun kimyəvi tərkibi.
- Çirkab suların həjmi.
- Su sərfi.
- Yağıntılardan miqdarı.
- Yağıntılardan tərkibi.

399 Atmosferin çirklənməsindən dəyən zərər asılıdır?

- Havada olan tozun həmindən.
- Havaya atılan zərərli maddələrin həcmindən.
- Havanın kimyəvi tərkibindən.
- Havanın təzyiqindən.
- Havanın tərkibində olan su buxarlarının həcmindən.

400 Atmosferin çirklənməsindən dəyən zərəyə təsir edir:

- Havanın təzyiqi.
- Zərərli maddələrin nisbi təhlükə əmsalı.
- Havanın kimyəvi tərkibi.
- Havada olan su buxarının həcmi.
- Havada olan tozun həcmi.

401 Birbaşa üsulla nə hesablanır?

- sosial ödənişlər
- çirklənmədən dəyən zərər
- iqtisadi qiymətləndirmə
- sosial problemlər
- vergi ödənişlər

402 Empririk üsul nədir?

- iqtisadi göstəricidir
- çirklənmədən dəyən zərər hesablanır
- ətraf mühitin mühafizə tədbirləri
- təbii resurs potensialıdır
- ölçü vahididir

403 Çirklənmədən dəyən zərər hansı üsulla hesablanır?

- tarixi,coğrafi,ənənəvi
- birbaşa,empirik,analitik
- genetik,lokal,iqtisadi
- statistik,riyazi
- müxtəlif metodlar

404 Təsərrüfat sahələrinə dəyən zərərin cəmi nə deməkdir?

- Sənaye və kənd təsərrüfatına dəyən zərərlərin cəmi kimi;
- Təsərrüfat sahələrinə dəyən zərərlərin cəmi kimi
- Sənayeyə dəyən zərər kimi;
- Kənd təsərrüfatına dəyən zərər kimi;
- təsərrüfata dəyən zərər

405 Çirkləndirici maddələrin həcmi nəyə təsir edir?

- Məhsulun həcmi.
- Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərəyə

- Məhsulun maya dəyəri;
- Torpağın münbitliyi;
- İqlim;

406 Heyvandarlıqda məhsuldarlığın aşağı düşməsi nədən asılıdır?

- Bitkiçiliyə dəyən zərərdən.
- Heyvandarlığa dəyən zərərdən
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Heyvandarlıq sahəsinin inkişaf səviyyəsindən;
- Yem bazasının azalmasından;

407 Bitkiçiliyə dəyən zərər nədən asılıdır?

- Heyvandarlıq məhsullarının həcmindən
- məhsuldarlığın aşağı düşməsindən
- Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Heyvandarlıq təsərrüfatlarının sayından;
- Məhsulun satış qiymətindən;

408 Meşələrin böyümə sürəti ilə müşə təsərrüfatına dəyən zərər arasında hansı asılılıq var?

- Meşələrin çirklənmə sahəsindən
- asılı olmadığından
- meşələrdə sanitar kəsmədən;
- Meşələrdə ağacların xəstələnməsindən;
- Ağacların məhsuldarlığının aşağı düşməsindən;

409 Meşələrin çirklənmə sahəsi nə ilə uzlaşır?

- Meşələrdə ağacların diametrindən.
- Meşə təsərrüfatına dəyən zərərlə
- Meşələrin tərkibindən;
- Meşələrin rütubət göstəricilərindən;
- Ağacların boyundan;

410 Torpağın münbitliyinin dövriyyədən çıxması nədən asılıdır?

- Məhsulların satış qiymətindən
- dəyən zərərdən
- Hər hektardan gələn gəlirdən;
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;

411 Çirklənmə ilə bitkiçilik arasında asılılıq nədən ibarətdir?

- Torpağın münbitliyindən.
- bitkiçiliyə dəyən zərərdən
- Məhsulun maya dəyəridən.
- Əkin sahələrindən.
- Məhsulun daşınma xərcindən.

412 Her hektardan gələn gəlirlə torpağın dövriyyədən çıxması arasında asılılıq nədən ibarətdir?

- Heyvanların məhsuldarlığından
- dəyən zərərdən
- Torpağın münbitliyindən.
- Bitkilərin növündən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.

413 Hansı variantda heyvandarlıq məhsulu aşağı düşür?

- Mexanizasiyadan.
- zərər dəyəndə
- Otlaq sahələrindən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Əkin sahələrindən.

414 Su hövzələrində zəhərli maddələrin nisbi təhlükəlilik əmsalı nədən asılıdır?

- Suyun kimyəvi tərkibindən
- çirklənmədən dəyən zərərdən
- Su sərfindən;
- Su modulundan;
- Yağıntılardan;

415 Su hövzələrinin çirklənməsindən çirkab suların həcmi nədən asılıdır?

- Suyun kimyəvi tərkibi.
- su hövzələrinə dəyən zərərdən
- Su sərfi.
- Yağıntıların miqdarı.
- Yağıntıların tərkibi.

416 Havaya atılan zərərli maddələrin həcmi nədən asılıdır?

- Havada olan tozun həmindən.
- çirklənməyə dəyən zərərdən
- Havanın kimyəvi tərkibindən.
- Havanın təzyiqindən.
- Havanın tərkibində olan su buxarlarının həcmindən.

417 Zərərli maddələrin nisbi nisbi təhlükə əmsalı nəyə təsir edir?

- Havanın təzyiqi.
- atmosferin çirklənməsindən dəyən zərəre
- Havanın kimyəvi tərkibi.
- Havada olan su buxarının həcmi.
- Havada olan tozun həcmi.

418 Fəal çirklənmə zolaqları hansı ölçü ilə xarakterizə olunur?

- 20 h
- 50 h

- 10 h
- 2 h
- 8 h

419 Təbii resurslar nəyə deyilir?

- cəmiyyətlə təbiəti əlaqələndirən amillərdir
- cəmiyyətin tələbatının ödənilməsi üçün istifadə olunan təbii elementlərdir
- ətraf mühitin xassələrinin məcmusudur
- qeyri-maddi istehsal sahələrində zəruri olan komponentlərdir
- insanın həyat fəaliyyətinə təsir edən amillərdir

420 Təbii şərait dedikdə nə başa düşürsünüz?

- təbii resurslar bolluğu, əhalinin əmək vərdişi, dəniz dalğalarının enerjisi və s.
- coğrafi mövqe, iqlim, daxili sular, relyef vəs.
- xammal və enerji bazası, təbii komponentlər
- günəş, geotermal, külək və s. enerjisi
- aqroiqlim, rekreasiya, istifadə olunan potensial resurslar

421 İnsanların yaşaması və həyat fəaliyyətinə təsir edən amillərdən biri deyil?

- mövcud olan təbii resursların mənimsənilməsi və təkrar
- yer kürəsinin fırlanması
- torpaqlardan səmərəli istifadə və onların təkrar istehsal dövryyəsinə qaytarılması
- su itkisini azaltmaq və sulardan səmərəli istifadəyə keçmək
- respublikada məhv olmaqda olan bitki və heyvan növlərinin qorunması və artırılması

422 Müsir dövrdə təbii şəraitin sürətlə dəyişməsinin qarşısını almaq üçün nə etmək lazımdır?

- təbii resursların istifadəsinə görə xərclər və onların istifadəsindən alınan effektdə görə qiymətləndirilmə aparılmalıdır.
- təbii şərait imkanlarını elmi cəhətcə əsaslandırmaq və təbii müvazinəti gözləmək lazımdır
- təbii ehtiyatları təsərrüfata yararlıq cəhətdən qiymətləndirmək lazımdır
- təbii ehtiyatların cəmlənməsi, keyfiyyət tərkibi, məhsul hasilatına çəkilən xərclər və s. hesablanmalıdır
- nəqliyyat şəraiti, ətraf mühitin mühafizəsi imkanları, xeyirli istehlak xüsusiyyətləri və s. nəzərə alınmalıdır

423 Təbii resursların iqtisadi qiymətləndirilməsi dedikdə nə başa düşürsünüz?

- cəmiyyətin tələbatının ödənilməsində xidmət edən təbii elementlərdir
- təbii resursların qiymətli və xeyirli istehlak xüsusiyyətlərinin pulla ifadəsidir
- bəşəriyyətin sosial-iqtisadi inkişafıdır
- təbii resursların müxtəlif növlərinə olan tələbatdır
- təbii resursların mənimsənilməsinə sərf olunan vaxt

424 Təbii resursların renta metodu necə aparılır?

- təbii resursların istifadə olunma xüsusiyyətlərinə görə qiymətləndirilir.
- ayrıca təbii resurslardan alınan effektdə görə qiymətləndirilir
- təbii resursların istifadəsinə çəkilən xərclərə görə aparılır
- təbii resursların istifadəsinə görə xərclər və onların istifadəsindən alınan xeyirə görə qiymətləndirilir
- təbii resursların mənimsənilməsinə sərf olunan vəsaitə görə aparılır

425 İqtisadi resurs nəyə deyilir?

- təbii ehtiyatlardan və enerjidən səmərəli istifadədir.
- istehsalda bir neçə dəfə şəklini dəyişmiş xammaldır
- ətraf mühitin keyfiyyət normatividir
- məhsulun və enerjinin istehsal üsuludur
- tullantıların əmələ gəlməsinin texniki azaldılmasıdır

426 Potensial sərvətlər dedikdə nə başa düşürsünüz?

- təkrar emaldan keçən resurslardır
- hazırda istifadə olunmayan yaxud cüzi miqdarda istifadə olunan sərvətlərdir.
- tərkibi mürəkkəb olmayan, eyni tərkibli sərvətlərdir
- çoxməqsədli istifadə xarakterinə malik ehtiyatlardır
- cəmiyyətin müəyyən inkişaf mərhələsində insanı əmək və istehsal prosesinə cəlb edən sərvətlərdir

427 Torpağın bərpası üçün təxminən neçə illər lazımdır?

- 2000-4000 il
- 300-1000
- 5-10 il
- 50-80 il
- 150-500 il

428 Təbii ehtiyatlar anlayışının məzmunu, əhəmiyyəti və təsnifatı haqqında hansı alimlərin xüsusi tədqiqatları vardır?

- Reymers N.F., Zudin E.Q., Serov Q.P.
- Qerasimov İ.P., Sauşkin Y.T., Mints A.M.
- Brodskiy A.K., Boqolyubova C.A.
- Aslanov N.Q., Bayramov Y.M.
- Runov T.Q., Boekova İ.N., Nefedoza T.Q.

429 Təbii ehtiyatların maddi tərkibi nədən asılıdır?

- təbii komplekslərin daxili və ərazi əlaqələrindən
- məhsuldar qüvvələrin inkişaf səviyyəsindən və cəmiyyətin təbiət haqqında elmi biliyindən
- təbii varlığın istifadəsinin texniki imkanından
- təbii ehtiyatlardan istifadənin iqtisadi səmərəsindən
- təbii ehtiyatların xassələrinin öyrənilmə səviyyəsindən

430 Mintsə görə maddi istehsal ehtiyatlarına nələr aiddir?

- atom enerjisi və planetar enerji mənbələri.
- sənaye və kənd təsərrüfatında istifadə olunan ehtiyatlar
- əhalinin həyat vasitələri kimi istifadə etdiyi ehtiyatlar
- idman, istirahət, müalicə və s. istifadə olunan ehtiyatlar
- bitki və fauna ehtiyatları

431 Təbii ehtiyatlar istifadə formasına görə neçə qrupa ayrılır?

- 6.0

- 2.0
 3.0
 4.0
 5.0

432 Müxtəlif məqsədli istifadə olunan ehtiyatlarda rəqabət xassəli hansı sahələri (sahəni) göstərmək olar?

- ixtisaslaşdırılmış sahələr
 əkin sahələrini
 doğru cavab yoxdur
 kommunal-təsərrüfat sahəsini
 geoloji-kəşfiyyat sahələrini

433 Torpaq əmələgəlmə prosesi nədir?

- Geoloji quruluşun və relyef formalarının təsiri nəticəsində formalaşan üzvi-mineral kompleksdir
 Zaman daxilində süxurların, relyefin, bitki və heyvanat aləminin qarşılıqlı təsiri nəticəsində yaranan təbii-tarixi cisimdir
 Dağ süxurlarının və mineralların aşınmasıdır
 İqlim elementlərinin, yəni istiliyin və rütubətin paylanması nəticəsində əmələ gələn maddədir
 Bitki və heyvanat aləmi qalıqlarının çürüməsindən əmələ gələn üzvi-mineral birləşmədir

434 Fiziki aşınma nədir?

- Təzyiq prosesləri nəticəsində substrat əmələ gətirməsidir
 Süxur kütləsinin qeyri-bərabər qızması və soyuması nəticəsində öz bütövlüyünü itirən xırdalanma prosesidir
 Yer qabığına təşkil edən süxurların əmələ gəlmə şəraitidir
 Süxurların ilkin yarandığı mühitdə termodinamik bir prosesdir
 Yüksək təzyiq nəticəsində əmələ gəlmiş süxurları təşkil edən mineral birləşmələr kompleksidir

435 Kimyəvi aşınma nəyə deyilir?

- Hidrogen ionlarının təsirindən yaranan qalıqların birləşməsidir
 Əsasən su, karbon qazı və oksigenin təsiri nəticəsində mineralların kimyəvi tərkibinin dəyişməsidir
 Kimyəvi aşınma süxurların və mineralların yeni birləşmələr əmələ gətirməsidir
 Yeni mineralların temperatur rejiminə təsir göstərən amildir
 Suyu karbon qazının daxil olduğu halda yaranan turş mühitdir

436 Ana süxurun torpağa çevrilməsi üçün əsas şərt nədən ibarətdir ?

- Ali bitkilərin və bəzi fotosintezə səbəb olan bakteriyaların təsirindən
 Torpaq səthinə tökülmüş və anatomik quruluşunu itirmiş bitki qalıqlarından
 Süxurların bioloji aşınmasından
 Meşə döşəyinin aşınmasından
 Parçalanmaya məruz qalmış üzvi-mineral birləşmələrdən

437 Humus nədir?

- Əsasən azot və hidrogen ionlarından ibarət birləşmədir
 Üzvi maddələrin mürəkkəb kompleksidir
 İlkin üzvi qalıqların kütləsidir

- İlkin üzvi qalıqların çevrilməsinin aralıq məhsullarıdır
- Qələvi məhlullu suda tez həll olan maddədir

438 Torpağın kimyəvi tərkibin hansı alimlər öyrənmişlər ?

- Dokuçayev, Sibirsev
- Fersman, Vinqradov
- Dokuçayev, Tyurin
- Aleksandrova, Kononova
- N.Əliyev, Q.Məmmədov

439 Torpaqda karbonun və azotun toplanması hansı amillə bağlıdır?

- Oksidləşmə-karbonlaşma prosesi ilə
- Bitki və mikroorqanizmlərin fəaliyyəti ilə
- Süxurların aşınması ilə
- İqlim amili ilə
- Torpağın mütləq yaşı ilə

440 Torpaq əmələgətirən süxurlar tərkibindəki qələvi metalların və əsasların miqdarına görə hansı süxurlara bölünür?

- çökmə və qələvi
- maqmatik və çökmə
- metqomrfik və çökmə
- maqmatik və metomorfik
- karbonaflı və qələvi

441 Torpağın bərk fazasını hansı minerallar təşkil edir?

- ilkin və törəmə
- maqmatik və çökmə
- maqmatik
- metomorfik
- törəmə

442 Torpağın maye fazasının bitki üçün əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- kation tərkibinin dəyişməsindən
- mikroorqanizmlərin mineralaşmasından
- üzvi birləşmələrlə qidalanmasından
- mineral maddələrdə qidalanmasından
- anion tərkibinin dəyişməsindən

443 Torpaq əmələqəlmə prosesində iştirak edən elyüvial çöküntülər hansı çöküntülərdir?

- Qum və xırda hissəciklərə çevrilən və nəql edilən hissəciklər
- əmələ gəldikləri yerdə qalan çöküntülərdir
- nisbətən kiçik hissəciklərdir, dağların yamaclarında toplanırlar
- sel suları ilə aparılan daşlı-çay, çınqıllı-mineral şəklində olan çöküntülər
- su axarı ilə nəql edilən və çayların, kanalların hövzələrində toplanan

444 Torpaq nədir?

- torpaq mineral maddədir
- torpaq, torpaq əmələgətirən amillərin birgə və qarşılıqlı təsiri nəticəsində yaranan cisimdir
- bitki yetişən yerin üst səthidir
- bitki və heyvanat aləmi, insanlar və bütün canlıların yaşayış məskənidir
- həyat üçün vacib amildir

445 Bioloji aşınmanın yaranmasına səbəb olan amillər hansılardır?

- Fulvoturşulara bənzər turşu ifraz edən ilkin minerallar
- Mikroorqanizmlərin fəaliyyəti ilə bağlı nitifikasiya prosesi
- Təbiətdə qələn abiotik proseslər
- Biotik proseslər
- Antropogen amillər

446 Azərbaycanın quru subtropik iqlimə malik olan rayonlarında aşınmanın hansı tipi inkişaf etmişdir

- laterit aşınma tipi
- siallit aşınma tipi
- allit aşınma tipi
- ferralit aşınma tipi
- boreal aşınma tipi

447 Torpağın udma qabiliyyəti hansı proseslərlə bağlıdır?

- torpaq məhlulu ilə
- dispersliyi və kolloid halı ilə
- torpağın sülb hissəsi ilə
- torpağın maye fazası ilə
- torpağın qaz tərkibi ilə

448 Torpaq kolloidlərinin tərkibi nədən ibarətdir?

- Sudan
- Dispers sistemlərdən
- Minerallardan
- Üzvi maddələrdən

449 Şoran torpaqlar hansı torpaqlara deyilir?

- Duzların maksimum 2 metrədən dərinədə yerləşməsinə
- Duzların maksimum miqdarının üstdəki qatında toplanmasına
- Duzların maksimum torpaq profilinin orta hissəsində toplanmasına
- Duzların torpağın aerasiya zonasında toplanmasına
- Duzların torpağın 1 metrədən dərinlikdə yerləşdiyi halına

450 Əsas genetik torpaq tipii olaraq Abşeronda ən çox hansı torpaqlar yayılmışdır?

- boz-çəmən torpaqlar
- boz torpaqlar
- qonur torpaqlar

- çəmən torpaqlar
- çəmən-boz torpaqlar

451 Boz-qonur torpaqların əmələ gəlməsində əsas hansı süxurlar iştirak edir?

- dəniz mənşəli süxurlar
- duzlu süxurlar
- maqmatik süxurlar
- metomorfik süxurlar
- çökmə süxurlar

452 Əsasən qədim və müasir allüvial çöküntülər üzərində hansı torpaqlar əmələ gəlir?

- çəmən torpaqlar
- boz torpaqlar
- boz-qonur torpaqlar
- şabalıdı torpaqlar
- sarı torpaqlar

453 Boz-qonur torpaqların ən geniş yayılmış ərazisini qeyd et

- Qaraqum səhrası
- Xəzərsahili düzənlik
- Turan ovalığı
- Qızılqum səhrası
- Kür-Araz ovalığı

454 Boz-qonur səhra torpaqlarının sərbəst genetik tip kimi kim tərəfindən ayrılmışdır?

- Sibirtsev
- Rozanov
- Gerasimov
- Salayev
- Volobuyev

455 «Takir» nədir?

- səth sularının yerində əmələ gələn relyef formasıdır
- səhrada, digər torpaqlarda kompleks şəkildə yayılan hamar və bərk səthdir
- süxurdur
- xüsusi torpaq əmələ gətirən elementdir
- kiçik hissələrdən ibarət parçalardır

456 Takırlar əsasən hansı əyalətlərdə yayılmışdır?

- buzlaq göl formalarda
- səhrada axan çayların vadilərində
- dağlıq ərazilərdə
- dağ ətəklərində
- delüvial-prolüvial səth axınlarında

457 Azərbaycanda takır torpaqlar varmı, əgər varsa hansı ərazilərdə yayılmışdır?

- Kiçik Qafqazın ətəklərində
- Cənub –şərqi Şirvanda
- Böyük-Qafqazın ətəklərində
- Kür-Araz ovalığında
- Naxçıvanın Araz boyu düzənliyində

458 Boz torpağın mənşəyini və morfoloji əlamətlərinin öyrənilməsi hansı alimə məxsusdur?

- Volobuyevə
- Gerasimova
- Nenstruyevə
- Salayevə
- Rozanova

459 Palıd-vələs qarşılıqlı kserofit meşələrin altında əsasən hansı torpaq tipii əmələ gəlir?

- podzol torpaqlar
- qəhvəyi torpaqlar
- boz-qəhvəyi torpaqlar
- şabalıdı torpaqlar
- sarı torpaqlar

460 Meşə torpaqların bozqırlaşmasının əsas səbəbi nədir?

- avtomorf torpaq əmələgəlmə şəraiti
- rütubət çatışmamazlığı
- karbonatların ynynlınası
- meşələrin seyrəkləşməsi
- üzvi maddənin azlığı

461 Qırmızı torpaqların genezisi haqqında ilk tədqiqatlar hansı alimin adı ilə bağlıdır?

- Kovalyovun
- Sabaşvili
- V.V.Dokuçayev
- Daraseliyanın
- Vilyamski

462 Sarı torpaqlarda genetik qatların daha aydın müşahidə olunmasına təsir edən proses nədir ?

- üzvi aşınma
- podzollaşma
- karbonlaşma
- hidroliz
- kaolinləşmə

463 Azərbaycanda sarı torpaqlar əsasən hansı vilayətdə yayılmışdır ?

- Kür-Araz ovalığı
- Lənkəran ovalığı
- Naxçıvan MR
- Böyük Qafqazın şimal-şərqi

Kiçik Qafqazın cənubu

464 Yay otlaqları kimi istifadə edilən və ən çox eroziya prosesinin intensiv inkişafı müşahidə edilən rayonlar hansılardır?

- Gəncə, Qazax, Ağstafa, Goranboy
 Quba, Gədəbəy, Daşkəsən, Şəki
 Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Kürdəm
 Massallı, Lənkəran, Yardımlı, Lerik

465 Əsasən orta və qismən şiddətli yuyulmuş torpaqlarda eroziya prosesinin qarşısını almaq məqsədilə hansı mübarizə tədbirləri görülür?

- mineral gübrələr verilməlidir
 növbəli əkinlərdə dənli bitkilərə üstünlük verilir
 torpaq qoruyucu alçaq boylu ağaclar əkilməlidir
 yalnız biçənəklər kimi istifadə olunmalıdır
 ümumiyyətlə əkin işləri aparılmamalıdır

466 Respublikamızda əsasən səthi axınların nizamlanması yolu ilə eroziyanın qarşısının alınması və məhsuldarlığın artırılması üçün hansı əkinçilik sistemi tətbiq edilir?

- aqrotexniki tədbirlər sistemi
 kontur-meliorativ əkinçilik sistemi
 mühəndis-bioloji sistem
 suötürücü və susaxlayıcı sistem
 hidrotexniki qurğular sistemi

467 Materiklərin birinci torpaq xəritəsi kim tərəfindən hazırlanmışdır?

- V.Q.Kozanov
 V.V.Dokuçayev
 L.İ.Praslov
 İ.P.Ğerasimov
 Ç.E.Kelloq

468 Arktika ərazisinin torpaqlarından hansı məqsədlər üçün istifadə olun bilər?

- balıqçılığın inkişafı məqsədilə
 ovçuluq və qoruq məqsədilə
 əkinçilik üçün
 heyvandarlığın inkişafı üçün
 sənaye müəssisələrinin inkişafı üçün

469 Azərbaycan torpaqlarının çirklənməsində neft məhsulları ilə yanaşı hansı ağır metallar vasitəsilə çirklənmə yüksək dərəcədədir ?

- çuqun, duralüminium, qurğuşun
 qurğuşun, kadmiy, sink, mis
 dəmir, manqan, volfram, cıvə
 qızıl, alüminium, miss, qalay
 fenol, azot, sink, gümüş

470 Ən çox aşınma eroziyasına məruz qalmış torpaq sahələri Azərbaycanın hansı ərazilərində müşahidə olunur?

- Qarabağ maili düzənliyinin suvarılan ərazilərində
- Naxçıvanın otlaq və yüksək dağlıq sahələrində
- Lənkəranın düzənlik və dənizsahili ərazilərində
- Əsasən dağlıq ərazilərin dəmyə əkinçiliyi sahələrində
- Kür-Araz ovalığının irriqasiya təsərrüfatı sahələrində

471 Azərbaycanın dağlıq ərazilərinin təsərrüfat səhətdən ən çox mənimsənilən torpaqları haradadır?

- Böyük Qafqazın cənubu və yüksək dağlığı
- Böyük Qafqazın şimal-şərqi, dağətəyi və alçaq dağlığı
- Talış dağlarının orta dağlığı və dağətəyi əraziləri
- Kürboyu düzənliklər və Ləngəbiz tirəsi
- Kiçik Qafqazın orta və yüksək dağlığı

472 Abşeron yarımadasında hansı ərazilərin radiasiya fonu çoxdur və radiasiyasının normadan yüksək olmasına əsas səbəb nədir?

- Hövsan, Türkan, Nardaran, Zirə-kənd təsərrüfatı
- Sabunçu, Ramana, Balaxanı, Qala-neft mədənləri
- Suraxanı, Mərdəkan, Binəqədi-tikinti materialları
- Bibiheybət, Bilgəh, Sənqaçal-yollu-bromlu sular
- Qarabağ, Qobustan, Sahil-Qaradağ sement zavodu

473 Şirvan şəhərində ətraf ərazilərin çirklənməsini sürətləndirən və kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vuran əsas sənaye sahəsi hansıdır ?

- qara və əlvan metallurjiya
- «Şirvanneft» neft-qazçıxarma idarəsi
- Kükürlü mazut yanacağından istifadə edilən DRES
- inşaat materialları kombinatı
- mineral gübrələr istehsalı

474 Dağlıq ekosistemlərdə antropogen təsirlərin yaratdıqları əsas ekoloji problemlər hansılardır ?

- Sənaye əhəmiyyətli olan heyvanların, xüsusilə məməlilərin sayının artırılması
- təbii ekosistemlərin şumlanmış sahələri, otlaqlar, təkrar meşəliklər və antropogenləşməsi
- Kənd əhalisinin işsizlik problemi ilə əlaqədar olaraq şəhərlərə axın etməsi
- Qış otlaqlarının ləğv edilməsi və fermer təsərrüfatlarının azaldılması
- SES-nin inşası onların tam gücü ilə istifadə edilməsi

475 Nəqliyyat vasitələrindən təbiətə atılan və ən çox sinir-əsəb, qan-damar, əqli çatmamazlıqlar kimi xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradan kimyəvi maddələr hansılardır?

- hidrogen xlorid, metallik nikel, sulfat turşusu
- dəm qazı, azot oksidləri, qurğuşun
- maqnezium, hidrogen-subfid, karbon qazı
- helium qazı, dəmir oksidləri və natrium-xlor
- karbon oksidləri, benzol, təsirsiz qazlar

476 Azərbaycan ərazisində ən çox kimyəvi gübrələrdən, pestisidlərdən və defoliantlardan hansı ərazilərdə istifadə edilir?

- Qarabağ maili düzənliyində
- Kür-Araz ovalığında
- Samur-Dəvəçi ovalığında
- Naxçıvan MK-da
- Lənkəran düzənliyində

477 Dağlıq ərazilərdə ot bitkilərinin qruplaşması, torpağın qalınlığı və biotik komponentlərin məhsuldarlığı hansı amillərdən asılıdır?

- yamacları təşkil edən süxurların litoloji tərkibindən
- ərazinin relyef və mikroiklim xüsusiyyətlərindən
- kənd təsərrüfatı sahələrinin düzgün yerləşdirilməsindən
- qar örtüyünün qalın olması və buzlaşmasından
- buzlaq ekzarasiyası və akkumlyasiyasının intensivliyindən

478 Ən nazik nə zəif strukturlu torpaq qatı hansı lanşaft qurşağını əhatə edir?

- meşə-çöl
- dağ-çəmən
- dağ-meşə
- yarımsəhra
- çöl-çəmən

479 Dağ-meşə zonasının sərhədlərinin arasındakı məsafənin qısalmasına və bu ərazilərdə torpaq eroziyasının yaranmasına səbəb nədir ?

- süxurların fiziki aşınması
- antropogen təsirlər
- təbii amillər
- texnogen amillər
- denidasiya prosesləri

480 Yüksək dağ-meşə zonasında əsas meşə əmələ gətirən ağac növləri hansılardır?

- saqqızağacı və şam
- vələs və şərq palıdı
- ardıc və fisdıq
- dəmirağac və küknar
- qızılağac və qovaq

481 Hal-hazırda hər il sahəsi genişlənərək yararlı torpaqları məhv edən səhralar hansılardır?

- Viktoriə, Atakama, Qızılqum
- Atakama, Tar, Böyük Səhra
- Qızılqum, Qobi, Viktoriya
- Namibiya, Qaraqum, Təklə-Məkan
- Hibson, Rub-əçl-Xali, Kaklaxari

482 Neftlə çirklənmiş torpaqlarda mikroelementlərin miqdarının aşağı düşməsinə səbəb nədir ?

- lay sularının səviyyəsinin qalxması
- ağır metalların miqdarının artması
- dərin quyuların şazılması
- torpaqların dərin qatlarında kimyəvi elementlərin yığılması
- neftli sahələrdə radioaktiv elementlərin çoxluğu

483 Meşə örtüyünün və digər bitki formasiyalarının formalaşdığı bitki örtüyünün sıradan çıxmasına nəticədə növün arealında parçalanmaların yaranmasına səbəb nədir?

- kütləvi otarılanın olması
- sel hadisəsi, dağ uçqunu, sürüşmə
- yeraltı təkanların baş verməsi
- fəlakətli meşə yanğınları
- yüksək temperatur və quraqlığın baş verməsi

484 Sel, daşqın və sürüşmə hadisələrinin ən çox təsi göstərdiyi dağlıq torpaq sahələri hansı regionun payına düşür ?

- Kiçik Qafqaz
- Böyük Qafqaz
- Dərələyəz silsiləsi
- Talış dağları
- Zəngəzur silsiləsi

485 Bataqlıq-laqun torpaq sahələri ən çox respublikanın hansı ərazilərində yayılmışdır ?

- Cənub-Şərqi Qafqazın şərqində
- Kür-Araz ovalığının Xəzərsahili hissələrində
- Böyük Qafqazın cənub-şərqi
- Naxçıvanın orta dağlığında
- Kiçik Qafqazın şimal-şərqində

486 Ən əlverişli dəmyə əkinçilik üçün yararlı olan torpaqlar hansı ərazilərə uyğun gəlir?

- yarımşəhralara
- meşə sahələrinə
- səhralara
- buzlaqlara
- quru çöllərə

487 Əhalinin artım səviyyəsini nəzərə alaraq, əkin sahələrinin genişləndirilməsi hansı ekoloji problemlərə gətirib çıxarır?

- okeanların süni şəkildə qurudulmasına
- tropik meşələrin sürətlə qırılmasına
- irriqasiya landşaftlarının genişlənməsinə
- eroziya və denudasiya proseslərinin artmasına
- sürüşmə hallarının intensivləşməsinə

488 Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə şəhərlərin ərazisi hansı torpaqların hesabına genişləndirilir ?

- qurudulmuş bataqlıqlar

- şumlanmış torpaq sahələri
- faydalı qazıntı çıxarılan ərazilər
- qurudulmuş göl çalaları
- dağlıq ərazilərin torpaqları

489 Üzümçülük və pambıqçılıq rayonlarında əkin sahələri ən çox hansı maddələrlə çirklənir?

- azot oksidləri ilə
- pestisid və defoliantla
- təbii gübrələrlə
- intensiv suvarma ilə
- karbon dörd oksidlə

490 Ağac, kol və ot bitkilərinin istifadə etməklə torpaqların vəziyyətinin yaxşılaşdırılması hansı meliorativ metod vasitəsi ilə aparılır?

- texniki meliorasiya
- fitomeliorasiya
- kimyəvi meliorasiya
- hidrotexniki
- bioloji meliorasiya

491 Səhra və yarımsəhralarda torpaqların şorlaşmasının və bataqlıqlaşmasının səbəbləri nədir?

- biçənəklərin olması
- suvarma əkinçiliyi
- dəmyə əkinçiliyi
- otarılma sahələri
- dağ-mədən sənayesi

492 Kimyəvi meliorasiya zamanı hansı tədbirlər görülür?

- torpaqların yenidən bərpa olunması
- əhəngin və gübrələrin verilməsi
- ot bitkilərindən istifadə etməklə
- mühəndis işləri aparmaqla
- rekreasiya tədbirlərinin görülməsi

493 Torpaq sahələrinin neftlə çirklənməsi və ekoloji tarazlığının pozulması prosesi necə adlanır?

- radioaktiv çirklənmə
- texnogen çirklənmə
- kimyəvi çirklənmə
- antropogen çirklənmə
- biogen çirklənmə

494 Abşeron yarımadasında ən az radioaktivlik müşahidə olunan ərazilər hansılardır?

- Qala, Sabunçu
- Nardaran, Mərdəkan
- Ramana, Balaxanı
- Suraxanı, Bilgəh

Binəqədi, Bibiheybət

495 Abşeron yarımadasının ən çox çirklənmiş hissəsi haradır?

- bütün sahil zolağı
 cənub hissəsi
 şimal hissəsi
 şimal-qərb hissəsi
 şimal-şərq hissəsi

496 Orta dağ-meşə qurşağında meşəsizləşdirilmiş ərazilərdə intensiv əkin- çiliyin inkişaf etdirilməsi hansı prosesi gücləndirir?

- korroziya
 eroziya
 defilyasiya
 abraziya
 akkumlyasiya

497 Neft və neft tullantıları ilə çirklənmiş torpaqların rekultivasiyası hansı üsullarla həyata keçirilir?

- aqrotexniki
 texniki və bioloji
 kimyəvi və bioloji
 meliorativ və texniki
 irriqasiya

498 Neft istismarı qurtarıqdan sonra ərazidən buruqların, beton əsasların təmizlənməsi hansı rekultivasiya üsulu ilə yerinə yetirilir?

- aqrotexniki
 texniki
 meliorativ
 kimyəvi
 bioloj

499 Bioloji rekultivasiyada ilkin mərhələ olaraq hansı tədbirlər görülür?

- tullantı qalıqlarından təmizlənməlidir
 mineral və yerli gübrələr verilməlidir
 sahələr suvarılmalıdır
 dənli bitkilər əkinməlidir
 morfoloji diaqnostika edilməlidir

500 Azərbaycanda torpaq örtüyündən məhrum olan ərazilər hansılardır ?

- alp, subnival və nival buzlaqlar
 yarımşəhralar və quru çöllər
 bataqlıq, antropogen göllər və neft çalaları
 sürüşmə,ufantı, palçıq vulkanı brekçiləri
 orta dağlıq və örüş sahələri

501 Yüksəkliyə qalxdıqca torpaqların dəyişməsinə səbəb nədir?

- günəş radiyasının azalması
- istiliyi və rütubətin dəyişməsi
- bitki örtüyünün seyrəkləşməsi
- heyvandarlığın inkişafı
- palıq meşələrinin sahəsinin azalması

502 Azərbaycan torpaqlarının birinci təsnifatını verən alim kim olmuşdur?

- A.N.Rozanov
- S.A.Zaxarov
- M.Ə.Salayev
- V.R.Volobuyev
- B.Ə.Budaqov

503 Yuyulmuş dağ qara torpaqlar əsasən hansı ərazilərdə yayılmışdır?

- Abşeron yarımadasının cənubunda
- Şamaxı yaylasında, Qudyalçay və Qusarçayın orta axırlarında, Kiçik Qafqazda
- Kür çayının orta axınlarında, Gəncə-Qazaxda
- Qarabağ düzündə, Abşeron yarımadasının cənubunda
- Böyük Qafqazın şimal rayonlarında, Lənkəran düzənliyində

504 Qəhvəyi dağ-meşə torpaqlarında eroziy və denudasiya proseslərinin yaranmasına əsas səbəb nədir?

- biçənək kimi istifadə olunması
- meşələrin qırılması
- torpaqların şumlanması
- yalnız taxıl əkilməsi
- heyvandarlığın inkişafı

505 Qəhvəyi dağ-meşə torpaqları Azərbaycanın əsasən hansı yüksəklik sahələrində yayılmışdır?

- lp çəmənliklərində
- alçaq və ortadağlıqda
- dağətəyi düzənliklərdə
- subalp çəmənliklərdə
- yüksək dağlıqda

506 Qəhvəyi torpaqlardan ən çox hansı kənd təsərrüfatı sahəsində istifadə olunur?

- quşçuluq təsərrüfatında
- dəmyə əkinçiliyində
- heyvandarlıqda
- biçənəklər kimi
- suvarma əkinçiliyində

507 Dik dağ yamaclarında eroziya və sürüşmə hadisələrinin qarşısının alınması üçün hansı tədbirlər görülür?

- rekultivasiya

- terrislaşdırma
- irriqasiya
- meliorasiya
- betonlaşdırma

508 Qonur meşə torpaqlarından nə üçün kənd təsərrüfatında istifadə edilir?

- şoranlaşmış sahələr olduğuna görə
- sıx meşə örtüyü altında olduğuna görə
- eroziyaya məruz qaldığına görə
- dik yamaclarda yayıldığına görə
- humus miqdarının azlığına görə

509 Dağətəyi boz-qəhvəyi torpaqlardan əsasən hansı əkinçilik sahəsi inkişaf etdirilir?

- tərəvəzçilik
- üzümçülük
- taxılçılıq
- pambıqçılıq
- çayçılıq

510 Azərbaycanın dağ-meşə qonur torpaqlarında əsasən hansı meşə ağacları yayılmışdır?

- yabanı alma və palıd
- fısdaq və vələs
- palıd və qarağac
- tozağacı və fısdıq
- şam və ardıc

511 Azərbaycanda qurşaq təşkil etməyib, ayrı-ayrılıqda massivlər şəklində yayılan torpaq tipii hansıdır?

- boz-qonur torpaqları
- dağ-qara torpaqları
- şoran torpaqlar
- şabalıdı torpaqlar
- dağ-qılnur torpaqları

512 Dağ-qara torpaqlar ən çox Böyük və Kiçik Qafqaz torpaq vilayətlərinin hansı zonalarında yayılmışdır?

- bataqlıqlaşmış
- bozqır və meşə-bozqır
- podzol və yarımsəhra
- səhra və şorlaşmış
- bozqır və dağətəyi

513 Meşə altından çıxmış, bərkimiş dağ-qara torpaqlar necə adlanır?

- sıhralaşmış
- bozqırlaşmış
- podzollaşmış
- bataqlıqlaşmış

soranlaşmış

514 Dağ-qara torpaqlarda yetişdirilən əsas kənd-təsərrüfatı bitkiləri hansılardır?

- qarğıdal, limon, çay
 taxıl, üzüm, kartof
 kətan, qazangülü, pambıq
 çay, zəfəran, çəltik
 tərəvəz, bostan bitkiləri

515 Dəmyə əkinçiliyində istifadə olunan qara torpaqların eroziyaya uğramasının əsas səbəbi nədir?

- düyüçülüyn inkişafı
 intensiv şumlama prosesi
 fasiləsiz taxılçılığın inkişafı
 kartofçuluğun inkişafı
 intensiv suvarılmanın aparılması

516 Azərbaycanda qara torpaqların hansı yarımtypləri mövcuddur?

- dağ-meşə-qonur, podzol-qleyli
 yuyulmuş, adi, karbonatlı, kipləşmiş
 çimli-karbonatlı, çəmən-bataqlıq
 sodalı, tipik, açıq, bozuntul
 çəmən-boz, ibtidai, podzollu

517 Azərbaycanda dağ qara torpaqların yayıldığı ərazilərin relyefi necədir?

- karbonatlı suxurlar üzə çıxan yamakelardır
 az maili qədim düzəlmə səthləridir
 mailliyi çox olan dağ yamaqlarıdır
 yarımsəhra iqlimə malik düzənliklərdir
 vulkanik yaylalardan ibarətdir

518 Sarı torpaqların əsas yayıldığı ərazilər hansılardır?

- Naxçıvanın ortadağlığı və Arazboyu düzənliklər
 Lənkəran ovalığı və Talış dağlarının ətəkləri
 Böyük Qafqazın şimal-şərqi və Samur-Dəvəçi ovalığı
 Kür çayının su bazarı və Şirvan düzü
 Kiçik Qafqazın şimal-şərqi və Qarabağ yaylası

519 Qəhvəyi dağ-meşə torpaqlarında eroziy və denudasiya proseslərinin yaranmasına əsas səbəb nədir?

- biçənək kimi istifadə olunması
 meşələrin qırılması
 torpaqların şumlanması
 yalnız taxıl əkilməsi
 heyvandarlığın inkişafı

520 Qəhvəyi dağ-meşə torpaqları Azərbaycanın əsasən hansı yüksəklik sahələrində yayılmışdır?

- 1p çəmənliklərində
- alçaq və ortadağlıqda
- dağətəyi düzənliklərdə
- subalp çəmənliklərdə
- yüksək dağlıqda

521 Qəhvəyi torpaqlardan ən çox hansı kənd təsərrüfatı sahəsində istifadə olunur?

- quşçuluq təsərrüfatında
- dəmyə əkinçiliyində
- heyvandarlıqda
- biçənəklər kimi
- suvarma əkinçiliyində

522 Dik dağ yamaclarında eroziya və sürüşmə hadicələrinin qarşısının alınması üçün hansı tədbirlər görülür?

- rekultivasiya
- terrislaşdırma
- irriqasiya
- meliorasiya
- betonlaşdırma

523 Qonur meşə torpaqlarından nə üçün kənd təsərrüfatında istifadə edilir?

- şoranlaşmış sahələr olduğuna görə
- sıxmeşə örtüyü altında olduğuna görə
- eroziyaya məruz qaldığına görə
- dik yamaclarda yayıldığına görə
- humus miqdarının azlığına görə

524 Dağətəyi boz-qəhvəyi torpaqlardan əsasən hansı əkinçilik sahəsi inkişaf etdirilir?

- tərəvəzçilik
- üzümçülük
- taxılçılıq
- pambıqçılıq
- çayçılıq

525 Azərbaycanın dağ-meşə qonur torpaqlarında əsasən hansı meşə ağacları yayılmışdır?

- yabanı alma və palıd
- fışdaq və vələs
- palıd və qarağac
- tozağacı və fışdıq
- şam və ardıc

526 Azərbaycanda qurşaq təşkil etməyib, ayrı-ayrılıqda massivlər şəklində yayılan torpaq tipii hansıdır?

- boz-qonur torpaqları
- dağ-qara torpaqları
- şoran torpaqlar

- şabalıdı torpaqlar
- dağ-qınur torpaqları

527 Dağ-qara torpaqlar ən çox Böyük və Kiçik Qafqaz torpaq vilayətlərinin hansı zonalarında yayılmışdır?

- bataqlıqlaşmış
- bozqır və meşə-bozqır
- podzol və yarımşəhra
- səhra və şorlaşmış
- bozqır və dağətəyi

528 Meşə altından çıxmış, bərkimiş dağ-qara torpaqlar necə adlanır?

- sıhralaşmış
- bozqırlaşmış
- podzollaşmış
- bataqlıqlaşmış
- soranlaşmış

529 Dağ-qara torpaqlarda yetişdirilən əsas kənd-təsərrüfatı bitkiləri hansılardır?

- qarğıdal, limon, çay
- taxıl, üzüm, kartof
- kətan, qazangülü, pambıq
- çay, zəfəran, çəltik
- tərəvəz, bostan bitkiləri

530 Dəmyə əkinçiliyində istifadə olunan qara torpaqların eroziyaya uğramasının əsas səbəbi nədir?

- şoran torpaqlar
- intensiv şümləmə prosesi
- fasiləsiz taxılçılığın inkişafı
- kartofçuluğun inkişafı
- intensiv suvarılmanın aparılması

531 Azərbaycanda qara torpaqların hansı yarım tipləri mövcuddur?

- dağ-meşə-qonur, podzol-qleyli
- yuyulmuş, adi, karbonatlı, kipləşmiş
- çimli-karbonatlı, çəmən-bataqlıq
- sodalı, tipik, açıq, bozumlu
- çəmən-boz, ibtidai, podzollu

532 Azərbaycanda dağ qara torpaqların yayıldığı ərazilərin relyefi necədir?

- karbonatlı suxurlar üzə çıxan yamaklardır
- az maili qədim düzəlmə səthləridir
- mailliyi çox olan dağ yamaqlarıdır
- yarımşəhra iqlimə malik düzənliklərdir
- vulkanik yaylalardan ibarətdir

533 Sarı torpaqların əsas yayıldığı ərazilər hansılardır?

- Naxçıvanın ortadağlığı və Arazboyu düzənliklər
- Lənkəran ovalığı və Talış dağlarının ətəkləri
- Böyük Qafqazın şimal-şərqi və Samur-Dəvəçi ovalığı
- Kür çayının su bazarı və Şirvan düzü
- Kiçik Qafqazın şimal-şərqi və Qarabağ yaylası

534 Hal-hazırda neft məhsulları ilə çirklənmiş torpaqlarında rekultivasiya aparılmış ərazilər hansılardır?

- Naftalan, Zəyəm, Mexmana
- Bülbülə, Ramana, Qaradağ
- Siyəzən, Şabran, Xızı
- Mərdəkan, Zirə, Pirəküşkül
- İmişli, Muradxanlı, Carlı

535 Çirklənmiş torpaqlarda rekultivasiya işləri aparılan zamanı ilk görülən tədbirlər hansılardır?

- neftlə çirklənmiş sahələrə başqa ərazilərdən gətirilmiş torpağın tökülməsi
- ərazinin metal qurğu və tullantılardan təmizlənməsi
- əraziyə ağac və kol bitkilərinin əkilməsi
- əraziyə kimyəvi və mineral gübrələrin verilməsi
- torpağın üst qatının təzyiqli su vasitəsi ilə yuyulması

536 Abşeron torpaqların çirklənməsində neft məhsulları ilə yanaşı hansı tullantılar iştirak edir?

- məişət və bərk tullantılar vasitəsi ilə
- metallurgiya, elektrotexnika və başqa sənaye tullantıları
- kənd təsərrüfatı məhsullarının tullantıları
- fermer (heyvandarlıq) təsərrüfatının tullantıları
- kimyəvi və mineral gübrələrin vasitəsi ilə

537 Azərbaycan ərazisində ağır metallarla çirklənən torpaqlar əsasən hansı regiondadır?

- Şəki-Zaqatala
- Abşeron
- Gəncə-Qazax
- Lənkəran-Astara
- Naxçıvan MK

538 Dağ-mədən sənayesinin bir çox sahələrində baş verən əsas hansı problemlər ətraf mühiti korlayır və torpaq fondunu azaldır?

- yataqlarda kəşfiyyat işlərinin aparılması
- çox qiymətli xammal itkisinin baş verməsi
- qazma işlərinin fasiləsiz aparılması
- yükdaşıma zamanı ağır texnikanın hərəkəti
- istehsal zamanı istifadə edilən texniki suların ətraf ərazilərə axıtılması

539 Sənaye şəhərlərində bərk tullantıları xəzərsizləşdirmək məqsədilə hansı tədbirlər görülməlidir?

- torpaqlar yalnız sanitariya-müdafiə zonalarına ayrılmalıdır

- utilizasiya zavodları tikilməlidir
- rekultivasiya prosesi gücləndirilməlidir
- yalnız meliorativ tədbirlər həyata keçirilməlidir
- quyulara yığılaraq başdırılmalıdır

540 Atmosfer havasına və torpaq sahələrinə atılan tullantıların həcminə və xüsusi çəkisinə görə fərqlənən şəhərlər hansılardır?

- Mingəçevir, Yevlax, Zaqatala, Şabran
- Bakı, Sumqayıt, Şirvan, Gəncə, Mingəçevir
- Lənkəran, İmişli, Gədəbəy, Sumqayıt
- Gəncə, Şəki, Qusar, Xaçmaz, Ağdaş
- Bakı, Naxçıvan, Daşkəsən, Ağcabədi

541 Respublikanın sənaye şəhərlərində müəsisələrin atdıqları tullantıların qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər görülür?

- müəsisələr istədikləri qədər tullantı atmağa qadırdırlar
- xüsusi dövlət müəsisələri tərəfindən monitorinqlər aparılır
- müəsisələrin daxilində xüsusi ölçmə cihazları yerləşdirilir
- şəhərdən kənar ərazilərə yığılaraq yandırılır
- Xəzər dənizinin dərinliklərinə atılır

542 Landşaft sözü hansı xarici dildən tərcümədə ölkə və torpaq haqqında elm demkdir?

- rus
- alman
- ingilis
- fransız
- latın

543 Landşaft haqqında təlimin yaradıcıları kimlər olmuşdur?

- S.P.Krasennikov, İ.B.Lamark, N.A.Severov və b.
- V.V.Dokuçayev, Q.N.Visotskiy, L.S.Berq və b.
- E.Zyüs, E.Hekkel, F.İ.Rupxert və b.
- C.Xarper, M.Biqon, C.M.Anderson və b.
- Ç.Adams, İ.P.Gerasimov, T.Miller və b.

544 Yer kürəsində zonal əlamətlərə malik və ekvatorndan doğru dəyişən təbii komponentlər hansılardır?

- meşələr, düzənliklər, göllər
- torpaq, bitki örtüyü, canlı orqanizmlər
- dağlıq ərazilər, çaylar, göllər
- dənizlər və səhralar, çöllər
- bitki örtüyü, yarpaqlar, qobular

545 Hər hansı ərazinin özünəməxsus eynicinsli sahəsi olub, eyni ekoloji rejimlə səciyyələnən kompleks hansıdır?

- geosistem
- fasiya

- mərz
- coğrafi mühit
- coğrafi sfera

546 Mikrokomplekslərin və mürəkkəb mezokomplekslərin birləşməsindən yaranan sahələr necə adlanır?

- bataqlıq
- mərz
- dağlıq sistemləri
- fasiya
- şoranlıqlar

547 Yer in coğrafi təbəqəsinin inkişafında hansı enerji mənbələri iştirak edir?

- qabarma və çəkilmə
- daxili və xarici enerji
- Günəşin şüa enerjisi
- radioaktiv elementlərinin enerjisi
- nüvə enerjisi

548 Coğrafi təbəqənin dörd sferadan təşkil olunduğunu göstərən ilk alim kim olmuşdur?

- R.İ.Abolin
- P.İ.Brounov
- V.V.Dokuçayev
- A.A.Qriqoryev
- İ.M.Zabelin

549 Coğrafi təbəqənin yuxarı sərhəddi atmosferin hansı təbəqəsindən götürülür?

- mezosferdən
- trosferin aşağı hissəsində
- termosferdən
- tropopauzadan
- stratosferdən

550 Canlı və cansız maddələrin qarşılıqlı təsiri zamanı yaranan sistemlər hansılardır?

- mürəkkəb sistemlər
- sadə coğrafi sistemlər
- geosistemlər
- akval sistemlər
- struktur sistemlər

551 Landşaft sferası nədir?

- biosferdə müşahidə edilən kompleks
- quruda və okeanda müşahidə olunan komplekslər
- atmosferdə müşahidə edilən komplekslər
- litosfer və atmosferdə olan komplekslər
- yalnız okeanlarda olan kompleks

552 Sualtı landşaft sferasının diqər sferalardan fərqi nədir?

- temperatur və duzluluğun tez-tez dəyişməsi
- bioloji kütlənin azlığı, yüksək duzluluq, işığın olmaması
- üfiqi differensiasiyanın güclü olması
- canlı orqanizlərin sıxlığı
- su axınlarının sürətli hərəkəti

553 Təbii komponentlər sistemi arasında yaranan əlaqə neçə adlanır?

- coğrafi mühit
- geosistem
- erigeosfera
- təbii ərazi kompleksi
- landşaft sferası

554 Ətraf mühitlə azad surətdə maddə və enerji mübadiləsi aparan açıq tipli bütöv təbii varlıq hansıdır ?

- coğrafi mühit
- təbii ərazi kompleksləri
- üfiqi struktur
- şaquli struktur
- təbii ərazi kompleksləri

555 Ətraf mühitlə azad surətdə maddə və enerji mübadiləsi aparan açıq tipli bütöv təbii varlıq hansıdır ?

- coğrafi mühit
- təbii ərazi kompleksləri
- üfiqi struktur
- şaquli struktur
- təbii ərazi kompleksləri

556 Landşaftın dəyişməsində müşahidə edilən hadisələri səciyyələndirən anlayış necə adlanır ?

- landşaftın şaquli strukturu
- landşaftın dinamikası
- landşaftın təkamülü
- landşaft proqnozu
- landşaftın üfiqi strukturu

557 Coğrafi sistemdə nisbətən sabit varlıq olub, təbii rejimlərin birliyini yaradan hərəkət forması hansıdır?

- tənzimləyici
- sabitləşdirici
- dəyişdirici
- təkamül
- intensiv

558 Kompleks hadisələrin zaman etibarlı ilə təkrarlanması necə adlanır ?

- proqnoz

- ritmika
- təkamül
- dinamika
- tsikl

559 Eyni vaxtda baş verən ritmlər neçə adlanır?

- dinamik
- dövrü
- tsiklik
- təkrar
- kompleks

560 Orta rəqəmlərlə səciyyələnən ritm müddətləri hansıdır ?

- təkrarlanan
- tsikl
- dövrü
- dinamik
- dəyişkən

561 Qobu və yarıqan yamaclarında inkişaf edən çöl kompleksləri hansı landşaft vahidinə aid edilir ?

- mikrelyef
- məzr
- fasiya
- tək
- mezorelyef

562 Relyefin qabarıq formalarına aid edilən fasiya tipi hansıdır?

- azonal
- elyuvial
- superakval
- subakval
- zonal

563 Yeraltı suların səviyyəsinin səthə yaxın olan fasiya tipi necə adlanır ?

- zonal
- superakval
- subakval
- elyuvial
- azonal

564 Fasiyaların su ilə dolmuş mənfi relyef formalarında əmələ gələn tipii hansıdır?

- zonal
- subakval
- İatrzo nal
- delynvial
- elyvnial

565 Landşaftın meydana qəlməsinə və müasir dinamik vəziyyətinin yaranmasına səbəb olan proseslərin cəmi necə adlanır?

- landşaftın ritmikası
- landşaftın qenezisi
- landşaftın dinamikası
- təkamülü
- landşaftın proqnozu

566 İnkişafı qabaqcadan aydınlaşdırma təmayülü nədir ?

- genezis
- proqnozlaşdırma
- dinamika
- təkamül
- ritmika

567 İqlimlə ayrılmaz surətdə bağlı olan landşaft zonallığı hansıdır ?

- intrazonal
- enlik
- üfüqi
- şaquli
- hündürlük

568 Ayrı-ayrı landşaft zonası daxilində inkişaf edən və həmin zonanın iqlim-ekoloji şəraiti ilə o qədər də əlaqədar olmayan TƏK hansıdır?

- kserofit
- intrazonal
- azonal
- zonal
- hidromorf

569 L.S.Berq landşaftları hansı hissələrə bölürdü?

- təkrarlanan və ritmik
- təbii və mədəni
- sadə və mürrəkəb
- zonal və azonal
- introzonal və üfüqi

570 İlk landşaft xəritəsini yaradan alimlər:

- P.Semyonov, A.Humbolt
- B.Plonov, R.Abolin
- V.Dokuçayev, L.S.Berq
- S.Kalensnik, L.Ramnski
- A.İsaçenko, Q.Visoskiy

571 Kür çayının geniş subasarında su altında qalmış münbit torpaqların təsərrüfat dövriyyəsidən çıxarılmasına səbəb nədir?

- batlıqlar
- su anbarları
- su kanalları
- kollektorlar
- su kəmərləri

572 Landşaft tiplərinin formalaşmasında əsas rol oynayan amillər hansılardır?

- torpaq
- relyef və iqlim
- iqlim
- dağlıq ərazilər
- düzənlik ərazilər

573 İrriqasiya landşaftları hansılardır?

- əkinçiliyə yararlı
- suvarılan
- duzlardan təmizlənən
- bərpa olunan
- meşə sahəsi salınan

574 Hal-hazırda Azərbaycanın ümumi meşə ehtiyatının 49%-i hansı regionun payına düşür?

- Zəncəzur
- Cənub-Şərqi Qafqaz
- kiçik Qafqaz
- böyük Qafqazın cənubu
- Talış dağları

575 İntrazonal landşaftlar hansılardır?

- Suayırıcı silsilə, Pirqulu meşələri.
- Kürboyu meşələr, Yalama meşələri
- Talış dağları, Lənkəran ovalığı
- Qobustan çölləri, Qarabağ düzü
- Şollar düzü, Naxçıvanın orta dağları

576 İntrazonal landşaftların yaranma səbəbləri hansılardır?

- Yarımsəhra iqlimi, çay suları
- Çay suları. Yeraltı suların səthə yaxınlığı.
- Quraq iqlim, dağlıq relyef
- Bol yağıntı, yüksək rütubət.
- Çöl iqlimi, yeraltı sular.

577 Subnival-nival landşaft kompleksi Azərbaycanın hansı ərazilərində mövcuddur?

- Zəncəzur, Böyük Qafqaz, Gömürgöy
- Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Zəncəzur
- Böyük Qafqaz, kiçik Qafqaz, Talış dağları
- Kiçik Qafqaz, Murovdağ, Dərələyəz

- Talış dağları, Şahdağ, Lənqəbiz

578 Dəmyə əkinçiliyinin ən çox yayıldığı qurşaqlar hansılardır?

- Yalnız mülayim qurşaq
 subtropik və mülayim qurşaqların sərhəddi boyu
 tropik səhralar boyunca
 subarktik və mülayim qurşaqların sərhəddi boyu
 subekvatorial qurşağın bütün sahələrində

579 Düzenlikdən fərqli olaraq, dağlıq ərazilərdə Ən çox əkilən kənd təsərrüfatı bitkiləri hansılardır?

- bostan bitkiləri
 arpa və kartof
 pambıq və taxıl
 qarğıdalı və çəltik
 çəltik və günəbaxan

580 Şumlanma zamanı landşaftın əsas hansı indikatorları dəyişikliyə uğrayır?

- hidroqrafik şəbəkə
 bitki örtüyü və heyvanat aləmi
 torpaq və onun tipləri
 landşaft növ və yarımnövləri
 iqlim ünsürləri

581 Ən əlverişli dəmyə əkinçilik üçün yararlı olan torpaqlar hansı ərazilərə uyğun gəlir?

- yarımsəhralara
 meşə sahələrinə
 səhralara
 buzlaqlara
 quru çöllərə

582 Dünyada əhalinin artım səviyyəsini nəzərə alaraq, əkin sahələrinin genişləndirilməsi hansı ekoloji problemlərə gətirib çıxarır?

- okeanların süni şəkildə qurudulmasına
 tropik meşələrin sürətlə qurulmasına
 mrriqasiya landşaftlarının genişlənməsinə
 eroziya və denidasiya proseslərinin artmasına
 sürüşmə hallarının intensivləşməsinə

583 Kənd təsərrüfatına kəskin ziyan vuran gəmiricilərin artmasına səbəb nədir ?

- suvarma əkinçiliyinin inkişafı
 geniş sahələrin şumlanması
 meşələrin qırılması
 yamac eroziyalarının çoxalması
 yeraltı suların səviyyəsinin qalxması

584 Hansı qurşaq daxilində suvarılan rayonlarda məhsuldarlıq dəmyə əkinçilik rayonlarına nisbətən çox

yüksəkdir?

- ekvatorial
- mülayim
- tropik
- subekvatorial
- subtropik

585 Antropogen-terras komplekslərinin formalaşdığı zonalar hansılardır?

- alçaq dağlıq
- yüksək və orta dağlıq
- arid düzənliklər
- yarımsəhra və quru çöl
- düzən meşələri

586 Hidromorf landşaftlar necə yaranır?

- otlaq-çöl landşaftları sahəsində
- yeraltı suların təsiri ilə ifrat rütubətlənmə nəticəsində
- hündür dağlıq ərazilərin dik yamaclarında
- şoranlıqların geniş yayıldığı ərazilərdə
- dağ-meşə landşaftlarının yayıldığı sahələrdə

587 Ayrı-ayrı landşaft zonası daxilində inkişaf edən hidromorf landşaftlar, nə üçün həmin zonanın iqlim-ekoloji şəraitindən asılı deyil ?

- düzən ərazilərin üstünlüyünə görə
- əsasən yeraltı, göl və çay sularının səthə yaxınlığına görə
- dağlıq ərazilərin üstünlüyünə görə
- yamaclarda baş verən eroziya-denudasyon proseslərə görə
- arid-denudasyon proseslərin intensivliyinə görə

588 Morfogenetik xüsusiyyətlərinə görə hidromorf landşaftlar hansı komplekslər kimi xarakterizə edilir?

- superakval
- intrazonal
- kserofit
- elyuvial
- subakval

589 Bataqlı-laqun təbii kompleksləri ən çox respublikanın hansı ərazilərində yayılmışdır?

- Cənub-Şərqi Qafqazın şərqində
- Kür-Araz ovalığının Xəzərsahili hissələrində
- Böyük Qafqazın cənub-şərqi
- Naxçıvanın orta dağlığında
- Kiçik Qafqazın şimal-şərqində

590 Pestisidlərin miqdarına görə ən kritik ekoloji vəziyyət hansı rayonlarda müşahidə olunur?

- Kiçik Qafqaz

- Kür-Araz ovalığı
- Böyük Qafqaz
- Talış dağları
- Naxçıvan MR

591 Hər bir ritmik dəyişkənlikdən sonra əvvəlki vəziyyətinə qayıdarkən müşahidə edilən əyintilər yığılaraq landşaftda hansı xüsusiyyətləri dəyişdirir ?

- landşaftın sferlər arası məsafəsini
- landşaftın strukturunu və inkişafını
- landşaftın tiplərini və yarım tiplərini
- landşaftın növ və siniflərini
- landşaftın genezisini

592 Landşaftlar üçün tipik olan vəziyyəti, rejimi və komponentlər arasındakı əlaqəni saxlama fəaliyyəti necə adlanır?

- davamlılıq
- öz-özünü tənzimləmə
- təkrarlanma
- sabitləşdirmə
- dəyişdirmə

593 Fəslə və ya illik tsiklların əmələ gəlməsinin əsas səbəbləri hansı təbiət hadisələridir?

- seysmik qurşaqlarda yaranan fəallıq
- Yerin Günəşə görə vəziyyəti və yer oxunun mailliyi
- Yerdəki illik yağıntıların miqdarının dəyişməsi
- səhraların əsasən tropiklərdə geniş yayılması
- yerdəki vulkanların vaxtaşın püskürməsi

594 Rütubətin paylanması, bitki örtüyü və heyvanat aləminin O₂ və C₂ qazını udması və xaric etməsi prosesləri ritmikliyinin hansı tsiklinə aiddir?

- bir illik
- sutkalıq
- fəslə
- çoxillik
- dövrü

595 Sutkalıq və fəslə fazaların davamlılığı və dəyişkənliyi hansı təbiət hadisəsindən asılıdır?

- planetlərin cazibə qüvvəsi
- günəş fəallığının inkişafından
- vulkanların püskürməsi
- tavaların hərəkəti
- sel və daşqınlar

596 Tərkibinə daxil olan daha aşağı səviyyəli taksonomik vahidlərin və landşaft elementlərinin birləşməsi hansı quruluşu yaradır ?

- introzonal yarım tipləri

- landşaftın üfiqi strukturunu
- landşaftın azonal quruluşunu
- landşaftın şaquli strukturunu
- mərz vahidlərini

597 Mütərəqqi dəyişkənliklərlə müşayət olunan və landşaftın strukturlarının ardıcıl olaraq biri digərini əvəz etməsi prosesi necə adlanır ?

- landşaft sperası
- landşaftın təkamülü
- landşaftın genezisi
- landşaftın dinamikası
- coğrafi mühit

598 Hansı landşaftlar bu və ya digər dərəcədə olan geosistemlərin dəyişməsi zamanı özünün əvvəlki vəziyyətinin sabit saxlayan əlamətlərinin cəminə aiddir?

- üfüqi landşaftlar
- invariant landşaftlar
- dinamik landşaftlar
- zonal landşaftlar
- dəyişən landşaftlar

599 İnvariant komplekslərin əvəz olunması hansı proseslər nəticəsində baş verir?

- Ozon qatının naziklənməsi
- təbii və antropogen təsirlər
- kosmik şüaların təsiri
- günəşlə baş verən partlayışların təsiri
- yeraltı təkanların təsiri

600 Landşaftın tənəzzülü nə zaman baş verir?

- yüksək dərəcəli təbii ərazi komplekslərinin təkamülü nəticəsində
- fəlakətli təbii və texnogen proseslər nəticəsində
- invariant geosistemlərin inkişafı nəticəsində
- landşaftların dinamik dəyişikliyi nəticəsində
- xarici və daxili amillərin qarşılıqlı təsiri nəticəsində

601 Uzun müddətli proqnozlar hansı prinsiplərə əsaslanmalıdır?

- texnoloji amillərə
- tarixi inkişafa
- struktur-dinamik şərvə
- funksional modelə
- fəsillərin dəyişməsinə

602 Landşaftın dinamikasının təhlilinə əsaslanan proqnozlaşma müddəti hansıdır ?

- Ən yüksək müddətli
- qısa müddətli
- uzun müddətli

- orta müddətli
- yüksək müddətli

603 Aşağıdakılardan hansı A.Q.İsaçenkonun verdiyi proqnozlaşma metodudur?

- hidrotexniki metod
- ekstrapolyasiya metodu
- texnoloji metod
- litoloji metod
- induksiya metodu

604 Xəzər dənizi sahilinin yarımşəhra landsaftından başlayaraq yüksək dağlığın subnival qurşağına kimi yayılan landsaft strukturu hansı region daxilindədir?

- Orta Araz
- Böyük Qafqaz
- Talış dağları
- Kür-Araz ovalığı
- Kiçik Qafqaz

605 Yüksəklik qurşaqlarının eninin üfiqi zonallıqdan az olmasının əsas səbəbi nədir ?

- düzənlikdə rütubətlə yağıntının miqdarının mütənasibliyi gec dəyişir
- dağlarda istiklə rütubətin miqdarının mütənasibliyi tez dəyişir
- dağlarda yüksəkliyə qalxdıqca temperatur artır
- düzənlikdə yağıntıların miqdarı çoxdur
- dağlarda düzənliyə nisbətən meşə landsaftları üstünlük təşkil edir

606 Dağlıq ərazilərdə səthin qızması və nəmlənmə dərəcəsinə görə bitki formasiyasının dəyişməsinə səbəb nədir?

- Qara torpaqların geniş yayılması
- yamaqların ekspozisiyası
- dağların hündür olması
- sıldırım qayalıqların olması
- bitkilərin növləri

607 Meşə örtüyünün və digər bitki formasiyalarının formalaşdırdığı bitki örtüyünün sıradan çıxmasına, nəticədə növün arealında parçalanmaların yaranmasına səbəb nədir?

- kütləvi darılmanın olması
- sel hadisəsi, dağ uçqunu, sürüşmə
- yeraltı təkanların baş verməsi
- fəlakətli meşə yanğınları
- yüksək temperatur və quraqlığın baş verməsi

608 Sel, daşqın və sürüşmə hadisələrinin Ən çox təsir göstərdiyi dağlıq landsaftları hansı regionun payına düşür?

- Kiçik Qafqaz
- Böyük Qafqaz
- Dərələyəz silsiləsi

- Talış dağları
- Zəngəzur silsiləsi

609 Xrom elementinin çatışmaması insan orqanizmində hansı xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur ?

- yoluxucu xəstəliklərə
- qan və ürək-damar xəstəliklərinə
- sümük və diş xəstəliklərinə
- qalxanvari vəzin xəstəliklərinə
- qan azlığı və böyrək çatmamazlığı

610 Ümumilikdə tənəffüz orqanlarının, əsəb-sinir sisteminin və mədə-bağırsaq xəstəliklərinin artmasında hansı elementlərin çatışmaması böyük rol oynayır?

- radioaktiv elementlər
- mikroelementlər
- kimyəvi elementlər
- təsirsiz qazlar
- sanitar-gigiyenik göstəricilər

611 Neftlə çirklənmiş torpaqlarda mikroelementlərin miqdarının aşağı düşməsinə səbəb nədir?

- lay sularının səviyyəsinin qalxması
- ağır metalların miqdarının artması
- dərin quyuların qazılması
- torpaqların dərin qatlarında kimyəvi elementlərin yığılması
- neftli sahələrdə radioaktiv elementlərin çoxluğu

612 Neftlə çox çirklənmiş yerlərdə Ən çox hansı xəstəliklər müşahidə edilir?

- ürək çatmamazlığı, həzm orqanları xəstəlikləri
- endokrin, qan dövranı, allergik xəstəliklər
- qan azlığı, şiş xəstəlikləri
- əqli çatmamazlıq, genetik xəstəliklər
- burun-bogaz və dammar xəstəlikləri

613 Azərbaycan ərazisində səhrələşmə və çölləşmə proseslərin sürətlənməsində hansı antropogen (texnogen) amillərin rolu çoxdur?

- DDT və digər pestisidlərdən istifadə edilməsi
- səmərəsiz təsərrüfat fəaliyyəti
- yeni qəsəbələrin salınması, yolların çəkilməsi
- süni yağışların yağdırılması
- pambıq tarlalarının sahəsinin azaldılması

614 Azərbaycan ərazisində Böyük Qafqazın orta və yüksək dağlıq hissəsində əsasən hansı kənd təsərrüfatı sahələri inkişaf etmişdir?

- intensiv suvarma əkinçiliyi
- heyvandarlıq və dəmyə əkinçiliyi
- bostançılıq təsərrüfatı
- bağçılıq və suvarma əkinçiliyi

- köçürmə otlaq maldarlığı

615 Dövrələr ərzində bir sıra landşaft tiplərinin, yarım tiplərinin və onun külli miqdarda morfoloji hissələrinin tamamilə məhv olmasına səbəb nə olmuşdur ?

- heç biri
 buz örtüyünün altında qalması və dəniz transqressiyaları
 kütləvi quraqlığın yayılması və səhrələşmə
 yer qabığının qalxması, tektonik proseslər
 daxili qüvvələrin fəallığı, vulkanizm prosesi

616 Landşaftın müasir strukturunu təyin edən, reliktlə və endemik elementləri özündə birləşdirən landşaft elementləri necə adlanır?

- torpaq elementləri
 konservativ elementlər
 biosenoz elementlər
 buzlaq elementlər
 hidroqrafik elementlər

617 Mütərəqqi elementlər hansı landşaft proseslərində iştirak edir?

- hidroqrafik şəbəkənin yaranmasında
 landşaftın dinamikliyində
 landşaftın inkişafında
 biosenozların yayılmasında
 torpaq tiplərinin formalaşmasında

618 Landşaft proqnozlaşdırmasının ən vacib sahələrindən hansı, bu proses zamanı mütləq nəzərə alınmalıdır?

- təbii ərazi komplekslərinin yerləşməsi
 ərazi komplekslərinin qonşuluq əlaqəsi
 landşaftların hündürlük strukturu
 landşaftların dinamik dəyişiklikləri
 landşaftların üfüqi zonallığı

619 İnsan fəaliyyətinin təsiri altında meşədə gedən dəyişikliklərin fərqli cəhətlərindən biri və əsası hansı dəyişikliyi yaradır?

- meşədəki maddələr və enerji mübadiləsinin normallaşması
 biogeosenozun kəskin və kütləvi dəyişməsi
 geoloji özlün və suxurların dəyişməsi
 meşədə yayda yüksək, qışda isə mənfi temperaturun hakim olması
 meşələrin iqtisadi cəhətdən qiymətinin yuxarı qalxması

620 Qədim təkrar meşələr və insanlar tərəfindən toxunulmamış ilkin meşələr harada qorunub saxlanılmışdır?

- Afrika və Asiyanın ekvatorial meşələri
 tropik meşələr və Amazon çay hövzəsi
 Tayqa və Volqa çayı boyunca

- Avropanın əsas dağlıq hissələri
- Cənubi Amerikanın orta dağlıq əraziləri

621 Meşə təsərrüfatında quru iqlim şəraitində inkişaf edən arid meşələr əsasən hansı əraziləri əhatə edir?

- Eyr gölü ətrafı və La-Plata ovalığında
- Aralıq dənizi tipli və tropik ərazilərdə
- Orta Asiyada və Hind –Qanq çayları hövzələrində
- mülayim enliyi subtropiklə sərhəddində
- Appalaç dağlarının ətəyində və Böyük düzənlikdə

622 Dağ- mədən işləri sahəsində yeni yaranmış formalar hansılardır?

- sürüşmə və uçqun sahələri, çay yatağının istiqamətinin dəyişdirilməsi
- karyerlər, şaxtalar, çökəkliklər, tikinti ilə əlaqədar olaraq səthdə planlaşma işləri.
- karyerlərdən çıxarılan materialların yayılması, müxtəlif tipli fəsiyalar
- əkin sahələri, böyük fermer təsərrüfatları
- süni göl çuxurları, otarılma sahələri və yeni salınmış yollar.

623 Dağ-mədən işləri zamanı yaranan ovuntu, sərinti materialları, şaxtalardan çıxarılan materialların səthdə yayılması bu prosesin hansı qrupuna aiddir?

- rekultivasiya olunan formalar
- akkumlyativ formalar
- karyer formaları
- yeni yaranmış formalar
- antropogen formalar

624 Yeni yaranmış və akkumlyativ dağ-mədən formalarının yayıldığı rayonlarda hansı təbii proseslər yaranır?

- müxtəlif bitki formasiyalarının yaranması
- denudasiya, yuyulma və eroziya
- sürüşmə, sel və daşqınlar
- yeni tektonik proseslərin aktivləşməsi
- deflyasiya, abraziya və aşınma

625 Rekultivasiya üçün təcrübədən keçirilmiş və sınaq edilmiş etibarlı metodlardan ən əlverişlisi hansıdır ?

- coğrafi indikasiya metodu
- landşaft-ekoloji metod
- fenoloj aknalogiya metodu
- bioloji-texnologen metod
- texniki metod

626 Xüsusilə böyük şəhərlər təbii landşaft komplekslərinə və onun morfoloji vahidlərinə necə təsir göstərir?

- atmosferdə hava kütlələrinin hərəkəti və sirkulyasiyası tamamilə pozulur
- mikroiklimi, yeraltı və yerüstü suların fiziki xüsusiyyətini və kimyəvi tərkibini dəyişir
- mehə sahələri genişlənir, çay və gölsularından daha səmərəli formada istifadə edilir

- hündür mərtəbəli binalar yalnız şəhər ətrafında tikilir və kiçik fəsiyalar toxunulmaz qalır
- torpaqların dərinlik strukturu dəyişmək qalır və humus qatı qalınlaşır

627 Bütün dünyada xüsusilə də inkişaf etmiş ölkələrdə rekreasiya torpaqları əhatə etdiyi əraziyə görə hansı sahələrdən sonra gəlir?

- sənaye müəsisələri, neft quyularından sonra
- kənd təsərrüfatı və meşə torpaqlarından sonra üçüncü yeri tutur
- səhra, yarımsəhra və dağ meşələrindən sonra
- şərq yarımkürəsində yerləşən ölkələrdə birinci sıradadır
- oflaq sahələri, seliteb landşaftlar və səhralardan sonra

628 İnkişaf etmiş ölkələrdə aşağıda göstərilmiş sahələrin hansından daha çox gəlir əldə edilir ?

- dənçilik nəqliyyatından
- rekreasiya-turizm sahəsində
- kənd təsərrüfatından
- meşə ərazilərindən
- metallurgiya sənayesindən

629 Atmosfer havası ilə bərabər, bitki yarpaqlarını zədələyərək, əvvəlcə gümüşü və ya mis rənginə salıb, sonra isə təməmilə məhv edən proses necə adlanır?

- Dinamiki proseslər
- Fotokimyəvi duman
- Radiaktiv şüalanma
- Biogeokimyəvi proses
- Ekocoğrafi dəyişiklik

630 Ətraf mühitə kəskin təsir edən və nəqliyyatda istifadə edilən benzin yanacağıının tərkibindəki hansı maddə çox təhlükəlidir ?

- hidrogen flüorid
- etil mayesi
- azot oksidləri
- ammonium
- kadmium

631 İqtisadi səhətdən səmərəli olan və daha keyfiyyətli benzin almaq üçün, tərkibində hansı element yüksək faizli olmalıdır ?

- matil spirti
- oktan ədədli
- ammonium
- etil mayesi
- benzpiren

632 Hazırda Bakı buxtasında ən çox müşahidə olunan zərərli maddələr hansılardır ?

- xlor üzvlü pestisidlər
- neft məhsulları, fenol
- dəmir birləşmələri, benzol

- toliol, manqan oksidi
- qurğuşun, fenol

633 Təbii landşaft tipi olan fasiyanın mərzdən fərqi nədədir ?

- mərz daha kiçik landşaft tipi olub, yalnız azonal strukturlarda özünü biruzə verir
- faziya daha kiçik landşaft tipi olub, mərzin tərkibinə daxildir
- faziya təbii ərazi komplekslərin, mərx isə təbii komponentlərə aiddir
- mərz yalnız dağlıq landşaftlarda, faziya isə yalnız düzənlik landşaftlarında formalaşır
- hər ikisi biofil elementlərə aiddir

634 Azərbaycan ərazisində bataqlıq landşaftları əsasən hansı sahələrdə formalaşmışdır?

- Qanıx-Əyriçay vadisi, Qonaqkənd ərazisi
- Kürboyu düzənliklər və Xəzərin cənub sahilində
- Lənkəran, ovalığı Acınohur-Ceyrançöl
- Qarabağ maili düzənliyi, Zaqatala qoruğu
- Şahdağ milli parkı, Kür-Araz ovalığı

635 Hansı coğrafi sfera bütünlüklə coğrafi təbəqəyə daxil olur?

- ekzosfer
- hidrosfer
- atmosfer
- litosfer
- mezosfer

636 Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun həm atmosfer, həm də landşaft-ərazi komplekslərinin çirklənməsində əsas rol oynayan sənaye müəsisəsi hansıdır ?

- Energetika sənayesi
- Alüminium-oksidi istehsalat birliyi
- Maşınqayırma zavodu
- Dəmir emalı kombinatı
- Yağ-piy kombinatı

637 Şirvan şəhərində ətraf ərazilərin çirklənməsini sürətləndirən və kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vuran əsas sənaye sahəsi hansıdır?

- qara və əlvan metallurgiya
- Şirvanneft” neft-qarçıxarma idarəsi
- küküpdli mazut yanacağından istifadə edilən DRES
- inşaat materialları kombinatı
- mineral dübrələr istehsalı

638 Abşeron yarımadasının hansı sahələrində radiasiya fonu çoxdur və radiasiyanın normadan yüksək olmasına əsas səbəb nədir?

- Çiçək, Albalı, Nardaran, Zirə-kənd təsərrüfatı
- Sabunçu, Ramana, Balaxanı, Qala-neft mədənləri
- Suraxanı, Mərdəkan, Binəqədi-tikinti materialları
- Bibiheybət, Bilgəh, Sənqaçal-yodlu-bromlu sular

- Qarabağ, Qobustan, Sahil-Qarabağ sement zavodu

639 Radioaktiv tullantıları zərərsizləşdirmək üçün istifadə edilən quyular hansı maddələrdən hazırlanır ?

- dəmir və alüminiumun qarışığından
 1,5 metr qalınlıqda betondan
 sintetik kaiçukdan
 xüsusi mişar daşından
 bentonit gillərdən

640 Azərbaycanın dağlıq ərazilərinin təsərrüfat cəhətdən ən çox mənimsənilən hissəsi haradadır?

- Böyük Qafqazın cənubu və yüksək dağlığı
 Böyük Qafqazın şimal-şərqi, dağətəyi və alçaq dağlığı
 Talış dağlarının orta dağlığı və dağətəyi əraziləri
 Kürboyu düzənliklər və Ləngəbiz tirəsi
 Kiçik Qafqazın orta və yüksək dağlığı

641 Abşeron yarımadası ərazisində massivlərin bəziləri çox təhlükəli təbii obyektlər yaxınlığında salınır. Bu obyektlər hansılardır?

- Quraq-arid zonalarda-Qobustan kəndi
 Palçıq vulkanlarının ətəklərində-Keyrəki və Zigilpiri
 Dəniz sahilində-Mərdəkan və Nardaran
 Sənaye müəsisəsi yaxınlığında-Sanqaçal və Qaradağ
 Sürüsmə zonalarında-Ziğ və sahil qəsəbələrində

642 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Azərbaycan ərazisində başladığı və Gürcüstan Respublikası sərhəddində bitdiyi məntəqələ hansılardır ?

- Bakı limanı-Balakən rayonu
 Səngəçal terminalı-Ağstafa rayonu
 Ələt qəsəbəsi-Qazax rayonu
 Qarabağ rayonu-Qax rayonu
 Bayıl qəsəbəsi-Zagatala rayonu

643 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Azərbaycan ərazisində keçdiyi rayonların iqlim-ekoloji xüsusiyyətləri, o cümlədən landşaftları necə dəyişir?

- boru kəmərinin keçdiyi bütün ərazilər dağ-meşə və dağ-çəmən landşaftlarıdır
 əsasən əhatə etdiyi ərazinin 90 %-i duru-çöl və yarımsəhra landşaftlarıdır
 əsasən dağətəyi və meşə-çəmən landşaftlarıdır
 başlanğıc məntəqədə yarımsəhra, son məntəqədə isə meşə-çöl landşaftları yayılıb
 başlanğıc məntəqədə quru-çöl, son məntəqədə isə rütubətli meşə-çəmən landşaft tipi

644 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Abşeron rayonundan keçən hissəsinin landşaftları əsasən hansı tiplərə aiddir ?

- xüsusilə şoranlaşmış quru subtropik landşaft yarım tipi
 boz-qonur torpaqların üstünlük təşkil etdiyi quru çöl və yarımsəhra landşaft tipi
 əsasən boz-qonur torpaqlar formalaşan səhra tipi
 orta dərəcəli parçalanmış ön dağlaq landşaft tipi

- çox hissədə xəzər sahili rütubətli iqlim tipi

645 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin keçdiyi əsas böyük təbii ərazi elementləri hansılardır?

- Qobustan alçaqdağlığı, Şirvan düzü, Qanıx-Əyriçay vadisi
 Abşeron yarımadası, Kür-Araz ovalığı, Gəncə-Qazax maili düzənliyi
 Xəzərsahili düzənlik, Muğan düzü, Qarabağ maili düzənliyi
 Abşeron yarımadası, Şirvan düzü, Qarasu çökəkliyi
 Ələt tirəsi, Kür-Araz ovalığı, Asınohur-Ceyrançöl alçaqdağlığı

646 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Abşeron yarımadası ərazisindən keçdiyi sahələr ekoloji cəhətdən necə qiymətləndirilir?

- Təmmilə bütün torpaqlarının rekultivasiya olunduğu ərazi kimi
 torpaq-meliorativ səhətdən mürəkkəb və çətin obyekt kimi
 kənd təsərrüfatına yararlı ərazilən kimi
 90 % ərazininin neft tullantıları ilə çirklənməsi
 Heyvandarlıq təsərrüfatının inkişaf etdirildiyi ərazi kimi

647 Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin keçdiyi ərazilərin əsas landşaft tipi, burada formalaşan bitki örtüyü və iqlim şəraiti necə səciyyələnir?

- yarımsəhra landşaft tipi, reliktdən endemik bitki örtüyü, mürəkkəb relyef formaları, şorlaşmış ərazilər və abraziya
 yarımsəhra landşaft tipi, seyrək bitki örtüyü, mürəkkəb relyef formaları, daimi küləklər, deflyasiya və suvarma eroziyası
 quru-çöl landşaft tipi, intrazonal meşələr, sadə relyef formaları, quru hava, irriqasiya əkinçiliyinin üstünlüyü
 rütubətli subtropik landşaftlar, qarışıq bitki örtüyü, düzən relyef formaları, rütubətli hava, dəmyə əkinçiliyi və deqradasiya
 səhra landşaft tipi, geniş çəmənliklər, sadə relyef formaları, quraq hava, deqradasiya və kimyəvi aşınmanın üstün olması

648 Samur-Dəvəçi, Lənkəran və Kür-Araz ovalıqlarında qurult və yeraltı suların səthə çıxdığı alçaq sahələrdə hansı landşaft tipləri inkişaf etmişdir ?

- terraslaşmış alçaqdağlıq landşaftları
 çəmən, çəmən-bataqlıq landşaftları
 yarımsəhra və quru-çöl
 meşə-çəmən və meşə kolluqlar
 abraziya-akkumlyativ tipi landşaftlar

649 Abşeron yarımadasında yarımsəhra landşaft tipinin çox geniş sahəni əhatə etməsinin əsas səbəbləri nədir ?

- əsas sahələrin şoranlıq olması və quru iqlimin üstünlüyü
 quru iqlimin və qumlu-gilli çöküntülərin olması
 küləkli günlərin çox olması və dəniz sahilində yerləşməsi
 orta illik yağıntının çox olması və akkumlyativ süxurların çoxluq təşkil etməsi
 deflyasiya prosesinin güclü olması və relefin mürəkkəbliyi

650 Azərbaycan Respublikasında yeganə iqtisadi rayon hansıdır ki, burada yerüstü içməli su mənbəyi yoxdur ?

- Aran rayonu
- Abşeron rayonu
- Gəncə-Qazax
- Şəki-Zaqatala
- Quba-Xaçmaz

651 Karbon və azotun torpaqla toplanması hansı amillərin fəaliyyəti ilə bağlıdır ?

- insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- bitki və heyvan qalıqları
- dağ süxurları və mineralları
- iqlim elementləri
- maqmatik süxurlar

652 Dünya əhalisinin sürətlə artması və düzgün olmayan təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində hər il nə qədər məhsuldar torpaqlar itirilir ?

- 4 mln.ha
- 6-7 mln.ha
- 2-3 mln.ha
- 3, 5 mln.ha
- 5,5 mln.ha

653 Dünyada məhsuldar sahələrin ümumi sahəsi təxminən nə qədərdir?

- 4200 mln.ha
- 8500 mln.ha
- 5700 mln.ha
- 6000 mln.ha
- 7300 mln.ha

654 Ümumiyyətlə becərilən sahələr ümumi torpaq fondunun neçə faizini təşkil edir ?

- 9,5 %-ni
- 11,2 %-ni
- 5 %-ni
- 8 %-ni
- 6,7 %-ni

655 Dünyada ən çox açıq üsulla çıxarılan dağmədən sənayesi məhsulları hansı ölkə ərazisindədir ?

- Hindistan, Almaniya, Danimarka
- ABŞ, İngiltərə, Polşa
- Rusiya, ABŞ, İndoneziya
- Çin, Yaponiya, Avstraliya
- Azərbaycan, Türkiyə, Brazilya

656 Fosfor və azotun mütəhərrik birləşmələri su hövzələrinə daxil olduqda hansı canlıların güclü inkişafı baş verir ?

- sarmaşiq və liyanalar
- yosun və mikroorqanizmlər

- alçaq boylu kollar
- mamır və şibyələr
- hidromorf bitkilər

657 Oksigeni sürətlə mənimsəyən yosunların çoxluq təşkil etdiyi sututarlarda nə kimi ekoloji pozulma baş verir ?

- su bakteriyalarının miqdarı artır və suyun səviyyəsi aşağı düşür
- oksigen azalır və balıqlar məhv olur
- suyun dövrünü zəifləyir və buxarlanma azalır
- fosforlu birləşmələrin mütəhərrikliyi azalır
- sututarlarda torfun qalınlığı artır və bataqlıq yaranır

658 Torpağa qurğuşun tullantıları hansı vasitələrlə atılır

- yeyinti sənayesi
- avtomobillər
- neft sənayesi
- qara metallurjiya
- əlvan metallurjiya

659 Nəqliyyat vasitələrindən təbiətə atılan və an çox sinir-əsəb, qan-damar, əqli çatmamazlıqlar kimi xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradan kimyəvi maddələr hansılardır ?

- hidrogen xlorid, metallik nikel, sulfat turşusu
- dəm qazı, azot oksidləri, qurğuşun
- maqnezium, hidrogen-sulfid, karbon qazı
- helium qazı, dəmir oksidləri, natrium-xlor
- karbon oksidləri, benzol, təsirsiz qazlar

660 Torpaq örtüyünü biosferin bir elementi kimi öyrənən alim kim olmuşdur ?

- V.R.Volobuyev
- İ.P.Gerasimov
- D.L.Armand
- A.P.Vinoqradov
- K.K.Markov

661 Y.Odum və C.M.Andersonun tədqiqatları ekologiya elminin hansı inkişaf mərhələsinə təsadüf edir ?

- coğrafiya elminin yarandığı dövrlərə
- XX əsrin 50-ci illərinə
- orta əsrlərə
- XIX əsrin 60-ci illərinə
- XIX əsrin 50-ci illərinə qədər

662 Biosenozun növ strukturunda əsas limitləşdirici faktorlar hansılardır ?

- mezoekosistemlərin antropogen təsirlərə məruz qalması
- emperatur, rütubətlik və qida maddələrinin çatışmazlığı
- temperatur və tiəzyiqin miqdarının çox olması
- ekosistemdə maddələrin bioloji dövrünün pozulması

- kimyəvi birləşmələrin digər elementlərlə reaksiyaya girməsi

663 Bozqır və torf yağınları atmosferdə hansı maddələrin əmələ gəlməsinə səbəb olur?

- karbon dördoksidin
 mineral tozların
 kosmik şüaların
 radioaktiv elementlərin
 ionlaşmış molekulların

664 Ürək-damar və nəfəs yolları xroniki xəstəliklərin həssaslaşmasına səbəb olan qaz birləşmələri hansıdır?

- ammonyak
 azot oksidləri
 karbon oksidləri
 hidrogen sulfid
 natrium xlorid

665 Son 100 ildə eroziya prosesi nəticəsində itirilən məhsuldar torpaqların miqdarı nə qədərdir ?

- 800 milyon ha
 2 milyard ha
 500 milyon ha
 350 milyon ha
 1,5 milyard ha

666 Pedosfer təbəqəsi hansı sahəni əhatə edir ?

- hündür dağ zirvələrini
 torpaqla örtülü hissəsini
 su ilə örtülü hissəni
 qazlarla əhatələnən hissəsini
 mantiyanın üst hissəsini

667 Nival və arid zonalarda torpağın aşınma qabığı necə formalaşmışdır ?

- yüksək minerallaşmış
 nazik və sadə quruluşlu
 qalın və strukturlu
 humusun çox olması
 daha rütubətli və qleyli

668 Bitki və mikroorqanizmlərin torpaqdakı fəaliyyəti hansı elementlərin toplanmasına səbəb olur ?

- alüminium və kükürdün
 karbonun və azotun
 fosfor və kalsiumun
 dəmir və maqneziumun
 oksigen və radiumun

669 Bonitirovka nədir ?

- torpaqların deqradasiyası
- torpaqların məhsuldarlığı
- torpaqların şorlaşması
- torpaqların aşınması
- torpaqların eroziyası

670 Soda və xlor istehsalında torpağı çirkləndirən hansı element ətraf mühitə tullanır ?

- sulfat
- civə
- qurğuşun
- dəmir
- ammonyak

671 Torpağın əsas tərkib hissəsi hansı maddələrdən ibarətdir ?

- kimyəvi maddələr
- atıl maddələr
- biokoz maddələr
- biogen maddələr
- üzvi maddələr

672 Canlıların fəaliyyətinin Yer qabığının dəyişməsində əsas amil olduğunu sübut edən V.İ. Vernadski hansı təlimi yaratmışdır ?

- kimyəvi və fiziki-kimyəvi hadisələr təlimi
- canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimi
- təbii faktorların
- Günəş enerjisinin bərabər paylanması təlimi
- sansız faktorların təsiri təlimi

673 Geoloji proseslərin yaranması, o cümlədən biosferdə baş verən hadisələrin əksəriyyəti nə ilə əlaqələndirilir?

- mürəkkəb kimyəvi reaksiyalarla
- günəş aktivliyi ilə
- kataklizm prosesilə
- dağəmələgəlmə prosesilə
- kosmik sistemlərin təsiri ilə

674 Dünya regionları arasında torpaq ehtiyatlarından əkinçilik məqsədilə ən çox istifadə edən region hansıdır ?

- Cənubi Amerika
- Qərbi Avropa
- Şərqi Avropa
- Şimali Qazaxstan
- Şimali Afrika

675 Torpağın məhsuldarlığının azalmasına səbəb olan aridləşmə hansı kompleks təsirlərin nəticəsidir?

- intensiv suvarılma

- nəmliyin azalması
- ifrat rütubətlənmə
- tullantılarla çirklənmə
- gübrələrin istifadə edilməsi

676 Külək, su, texniki təsir nəticəsində torpağın dağılması necə adlanır ?

- abrakziya
- eroziya
- şorlaşma
- aridləşmə
- defilyasiya

677 Biosferdə baş verən proseslərin çox hissəsi bilavasitə hansı maddə ilə əlaqədardır ?

- ammoniyakla
- su ilə
- turşularla
- bitkilərlə
- hidrogenlə

678 Hidrosferə daxil olan hövzələrindən hansı ən az faizə malikdir?

- torpaqdakı su
- çaylar
- buzlaqlar
- göllər
- yeraltı sular

679 Hansı şəhərlərdə səth suları ilə yanaşı yeraltı sular da çirklənməyə məruz qalır?

- paytaxt şəhərlərində
- iri sənaye şəhərlərində
- qəsəbələrdə
- kəndlərdə
- rayonlarda

680 Kimyəvi reaksiyalarda iştirak etməyən kimyəvi elementlər torpağın hansı xassələrini müəyyən edir?

- Elektromaqnit və optik xassələrini
- fiziki və mexaniki xassələrini
- kimyəvi və optik xassələrini
- Elektrik və maqnit xassələrini
- Radioaktiv və maqnit xassələrini

681 Mineral elementlər və üzvi maddələr torpağın hansı xassələrini müəyyən edir?

- maqnit xassələrini
- kimyəvi xassələrini
- fiziki xassələrini
- optik xassələrini
- elektromaqnit xassələrini

682 Torpağın yaranmasını təmin edən səbəblərə nə deyilir?

- torpaqdağıtma amili deyilir
- torpaqəmələgəlmə amili deyilir
- torpaq bərpa etmə amili deyilir
- torpaqyığıma amili deyilir
- torpaqyaratma amili deyilir

683 Torpağın nəmli qatını suyun hansı fazası yaradır ?

- çirkli su
- kapilyar su
- cazibə suyu
- axar su
- durğun su

684 Su torpaqda neçə fazada olur?

- dəfətmə, mikroskopik, makroskopik
- cazibə, kapilyar, hiqroskopik
- dəfətmə, axıcı, makroskopik
- makroskopik, cazibə, axıcı
- axıcı, kapilyar, makroskopik

685 Torpağın bərk hissəcikləri və onlar asındakı fazaların ölçüləri onun hansı xüsusiyyətini müəyyən edir?

- məhsuldarlığını
- strukturunu
- fəza qəfəsini
- müqavimətini
- istilik keçirməsini

686 Torpağın kimyəvi xassələrini hansı elementlər və maddələr müəyyən edir?

- duzlar və üzvi maddələr
- mineral elementlər və üzvi maddələr
- qələvi elementlər və üzvi polimerlər
- metallar və qeyri-üzvi maddələr
- duzlar və polimer maddələr

687 Torpaq neçə fazadan ibarətdir?

- maye, axıcı, plazma
- bərk, maye, qaz
- plazma, ion, qaz
- qaz, su, buxar
- qaz, su, buxar

688 Qrunt suları üzdə olduqda torpaqda hansı xoşagəlməz xüsusiyyətlər yaranır?

- rütubət çox yüksəlir və oksigen çoxalması yaranır

- izafi rütubət və oksigen çatışmamazlığı yaranır
- rütubət azalır və oksigen çoxalması yaranır
- rütubət yox olur və oksigenin azalması yaranır
- rütubət çox azalır və oksigen azalması yaranır

689 Hansı suların təsirindən xüsusi torpaq tipləri yaranır?

- dəniz sularının
- qrunt sularının
- yerüstü suların
- çay sularının
- okean sularının

690 Torpağın istilik, enerji və su ilə təmin olunmasında hansı torpaqəmələgəlmə amili mühümdür?

- bitki amili
- iqlim amili
- zaman amili
- suxur amili
- relyef amili

691 Torpaqəmələgəlmə prosesində aşağıdakı bitki və heyvanlar mühüm rol oynayır. Hansı cavab düzgün deyil?

- vəhşi heyvanlar
- otlar, ağaclar, kollar, ibtidai bitkilər
- bakteriyalar, qurdlar
- onurğasız canlılar, molyuskalar
- dali bitkilər

692 Torpaqların fiziki və mexaniki xassələrini hansı kimyəvi elementlər müəyyən edir?

- kimyəvi reaksiyaları donduranlar
- kimyəvi reaksiyalarda iştirak etməyənlər
- kimyəvi reaksiyaları sürətləndirənlər
- kimyəvi reaksiyaları zəiflədənlər
- kimyəvi reaksiyaları neytrallaşdırənlər

693 Torpağın mineral hissəsini təşkil edən kimyəvi elementlər birləşmə şəkilində torpağa necə təsir edir?

- torpağı şoranlaşdırır
- torpağı zənginləşdirir
- torpağı duzlandırır
- torpağı münbitləşdirir
- torpağı susuzlaşdırır

694 Torpaqəmələgətirən ana suxurların tərkib hissəsi hansı hissələrdən ibarətdir?

- çürüntü və daş kömür hissələrdən
- mineral və üzvi hissələrdən
- suxurlardan və pələnc hissələrdən
- daş hissəsindən və kimyəvi hissələrdən

əhəng və qum hissələrdən

695 Torpaq sahələrinin neftlə çirklənməsi və ekoloji tarazlığının pozulması prosesi necə adlanır?

- radioaktiv çirklənmə
- texnogen çirklənmə
- kimyəvi çirklənmə
- antropogen çirklənmə
- biogen çirklənmə

696 Azərbaycanın düzənlik torpaqlarının şorlaşmasına əsas səbəb nədir?

- əkinçilikdə əsasən taxıl bitkisinin becərilməsi
- torpaq əmələgətirən süxur və çöküntülərin tərkibindəki duzların çoxluğu, yeraltı suların səthə yaxınlığı
- intensiv otarılma, yağıntıların orta illik miqdarının aşağı olması
- ərazidəki torpaqların allüvial-prolüvial, gətirmələrdən təşkil olunması
- Kür çayı və onun qollarının fəsildən asılı olaraq daşması

697 Torpaqlara əhəngin və gübrələrin verilməsi prosesi necə adlanır ?

- fitomeliorasiya
- meliorasiya
- rekultivasiya
- aqroiyyəsiyə
- hidrotexnika

698 Suvarılan landşaftlar necə adlandırılır ?

- intrazonal
- təbii
- mədəni
- meliorativ
- irriqasiya